

GIMNAZIJA CELJE - CENTER

GLASBA IN NJEN VPLIV NA DRUŽBO

Avtor:

Matic Gajšek, 4. e

Mentor:

Sergej Vučer, prof.

Mestna občina Celje, Mladi za Celje

Celje, 2013

KAZALO

1. Uvod	8
1.1 HIPOTEZE	9
1.2 METODE RAZISKOVALNEGA DELA	10
2. ZVOK	12
2.1 FIZIKALNI POJAV – SESTAVA ZVOKA	12
2.2 ZVOČNI POJAVI	13
2.2.1 ŠUM	13
2.2.2 ZVEN	14
2.2.3 TON	14
2.3 HITROST ZVOKA	16
2.4 INFRAZVOK IN ULTRAZVOK	17
2.4.1 INFRAZVOK	17
2.4.2 ULTRAZVOK	17
2.5 ZVOČILA IN DETEKTORJI ZVOKA	19
2.5.1 ZVOČILA	19
2.5.2 DETEKTORJI ZVOKA	22
2.6 UHO IN SLUH	23
2.6.1 UHO	23
2.6.2 SLUH	24
2.7 HRUP	26
3. SOCIOLOŠKI PRISTOPI GLASBE	28
3.1 <i>SOCIOLOGIJA GLASBE PO TEORJI JIŘÍJA FUKAČA</i>	29
3.1.1 ODNOS GLASBE DO STVARNOSTI	29
3.1.2 KOMUNIKACIJA V GLASBI	29
3.1.2.1 KOMUNIKACIJA	29
3.1.2.2 GLASBENA KOMUNIKACIJA	29
3.1.3 SPREJEMANJE GLASBE IN STVARNOSTI	30
3.1.4 GLASBA V POVEZAVI Z DRUGIMI STRUKTURAMI IN SISTEMI	31
3.1.5 GLASBENE PREDDISPOZICIJE IN MIŠLJENJE	32
3.1.6 USTVARJALEC, POUSTVARJALEC IN POSLUŠALEC	33
3.1.6.1 USTVARJALEC IN POUSTVARJALEC	33
3.1.6.2 POSLUŠALEC	33
3.2. SOCIOLOGIJA GLASBE PO ADORNU	34
3.2.1 DEJAVNIKI ADORNOVEGA RAZMIŠLJANJA	34
3.2.2 ADORNOVO POJMOVANJE UMETNOSTI	35

3.2.3 RAZMERJE MED GLASBO IN JEZIKOM.....	35
3.2.4 USTVARJALEC GLASBE V ODNOSU S POSLUŠALCEM	35
3.2.4.1 RAZDELITEV GLASBE IN POSLUŠALCEV	36
3.2.5 GLASBA JE NEKOMU NAMENJENA	37
3.2.6 JAVNI IN MNOŽIČNI DOGODKI	37
3.2.7 RAZDELITEV UPORABNIKOV	38
3.2.7.1 PREPROST UPORABNIK.....	38
3.2.7.2 MNOŽIČNI UPORABNIK.....	38
3.2.7.3 RAZPRŠENI UPORABNIK	38
3.2.8 ADORNO O SODOBNI GLASBI	39
4. EMPIRIČNE RAZISKAVE.....	40
4.1 ANKETA.....	40
4.1.1 ANKETNI VPRAŠALNIK.....	41
4.1.2 ANALIZA ANKET	43
4.1.2.1 ANALIZA ANKET ANKETIRANCEV Z OSNOVNO GLASBENO IZOBRAZBO	43
4.1.2.2 ANALIZA ANKET ANKETIRANCEV Z DODATNO GLASBENO IZOBRAZBO	52
4.1.2.3 SKUPNA ANALIZA ANKET ANKETIRANCEV Z OSNOVNO TER DODATNO GLASBENO IZOBRAZBO.....	61
4.2 INTERVJU	74
4.2.1 INTERVJU Z NENADOM FIRŠTOM	74
4.2.2 INTERVJU Z GREGORJEM DELEJO.....	76
4.2.3 INTERVJU Z LEONOM FIRŠTOM	79
6. VIRI IN LITERATURA	84
7. PRILOGE	85

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Analiza ankete anketirancev z osnovnim znanjem glasbe: odgovori na 2. vprašanje.....	43
Graf 2: Analiza ankete anketirancev z osnovnim znanjem glasbe: odgovori na 4. vprašanje	45
Graf 4: Analiza ankete anketirancev z osnovnim znanjem glasbe: odgovori na 6. vprašanje	46
Graf 5: Analiza ankete anketirancev z osnovnim znanjem glasbe: odgovori na 7. vprašanje.....	47
Graf 6: Analiza ankete anketirancev z osnovnim znanjem glasbe: odgovori na 8. vprašanje	48
Graf 7: Analiza ankete anketirancev z osnovnim znanjem glasbe: odgovori na 9. vprašanje	49
Graf 8: Analiza ankete anketirancev z osnovnim znanjem glasbe: odgovori na 10. vprašanje....	50
Graf 9: Analiza ankete anketirancev z osnovnim znanjem glasbe: odgovori na 11. vprašanje....	51
Graf 10: Analiza ankete anketirancev z dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 2. vprašanje	52
Graf 11: Analiza ankete anketirancev z dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 4. Vprašanje ...	54
Graf 13: Analiza ankete anketirancev z dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 6. vprašanje	55

Graf 14: Analiza ankete anketirancev z dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 7. vprašanje	56
Graf 16: Analiza ankete anketirancev z dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 9. vprašanje....	58
Graf 17: Analiza ankete anketirancev z dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 10. vprašanje ..	59
Graf 18: Analiza ankete anketirancev z dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 11. vprašanje ..	60
Graf 23: Analiza skupne ankete anketirancev z osnovnim in dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 6. vprašanje.....	66
Graf 24: Analiza skupne ankete anketirancev z osnovnim in dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 7. vprašanje.....	68
Graf 26: Analiza skupne ankete anketirancev z osnovnim in dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 9. vprašanje.....	70
Graf 27: A Analiza skupne ankete anketirancev z osnovnim in dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 10. vprašanje	71
Graf 28: Analiza skupne ankete anketirancev z osnovnim in dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 11. vprašanje	72

KAZALO SLIK

Slika 1: Frekvenčni diagram poljubnega šuma	13
Slika 2: Frekvenčni diagram belega ali popolnega šuma	13
Slika 3: Potek zvena in posamezne komponente	14
Slika 4: Matematična oblika tona.....	15
Slika 5: Idiofoni	20
Slika 6: Afriški bobni imenovani tudi džembe.....	20
Slika 7: Črnogorska lutnja	21
Slika 8: Replike starih aerofon	21
Slika 9: Zgradba ušesa	24

KAZALO TABEL

Tabela 1: Hitrost zvoka v [m/s] pri 25 °C (stopinjah Celzija).....	16
Tabela 2: Glasnost hrupa, ki še omogoča medsebojno sporazumevanje z govorom	26
Tabela 3: Ocena hrupnih okolij	27
Tabela 4: Analiza ankete anketirancev z osnovnim znanjem glasbe: odgovori na 2. vprašanje ..	43
Tabela 5: Analiza ankete anketirancev z osnovnim znanjem glasbe: odgovori na 4. vprašanje ..	44
Tabela 6: Analiza ankete anketirancev z osnovnim znanjem glasbe: odgovori na 5. vprašanje ..	45
Tabela 7: Analiza ankete anketirancev z osnovnim znanjem glasbe: odgovori na 6. vprašanje ..	46
Tabela 8: Analiza ankete anketirancev z osnovnim znanjem glasbe: odgovori na 7. vprašanje ..	47
Tabela 9: Analiza ankete anketirancev z osnovnim znanjem glasbe: odgovori na 8. vprašanje ..	48
Tabela 10: Analiza ankete anketirancev z osnovnim znanjem glasbe: odgovori na 9. vprašanje ..	49

Tabela 11: Analiza ankete anketirancev z osnovnim znanjem glasbe: odgovori na 10. vprašanje	49
Tabela 12: Analiza ankete anketirancev z osnovnim znanjem glasbe: odgovori na 11. vprašanje	50
Tabela 13: Analiza ankete anketirancev z dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 2. vprašanje	52
Tabela 14: Analiza ankete anketirancev z dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 4. vprašanje	53
Tabela 15: Analiza ankete anketirancev z dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 5. vprašanje	54
Tabela 16: Analiza ankete anketirancev z dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 6. vprašanje	55
Tabela 17: Analiza ankete anketirancev z dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 7. vprašanje	56
Tabela 18: Analiza ankete anketirancev z dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 8. vprašanje	57
Tabela 19: Analiza ankete anketirancev z dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 9. vprašanje	58
Tabela 20: Analiza ankete anketirancev z dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 10. vprašanje	58
Tabela 21: Analiza ankete anketirancev z dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 11. vprašanje	59
Tabela 25: Analiza skupne ankete anketirancev z osnovnim in dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 5. vprašanje	65
Tabela 26: Analiza skupne ankete anketirancev z osnovnim in dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 6. vprašanje.....	66
Tabela 27: Analiza skupne ankete anketirancev z osnovnim in dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 7. vprašanje	67
Tabela 28: Analiza skupne ankete anketirancev z osnovnim in dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 8. vprašanje.....	69
Tabela 29: Analiza skupne ankete anketirancev z osnovnim in dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 9. vprašanje.....	70
Tabela 30: Analiza skupne ankete anketirancev z osnovnim in dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 10. vprašanje	71
Tabela 31: Analiza skupne ankete anketirancev z osnovnim in dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 11. vprašanje	72

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujem vsem, ki so mi pri izdelavi raziskovalne naloge stali ob strani, mi pomagali pri iskanju podatkov in me usmerjali.

Še posebej pa bi se rad zahvalil g. Nenadu Firštu, g. Gregorju Deleji ter Leonu Firštu, ki so bili pripravljeni sodelovati v intervjuju, s katerim sem uspel pridobiti mnogo koristnih informacij in s tem dodatno nagraditi svojo raziskovalno nalogo.

Zahvaljujem se tudi lektorici, študentki slovenistike, Nini Tramšek. Največja zahvala pa gre mojemu mentorju prof. Sergeju Vučerju, za neizmerno podporo pri izdelavi mojega raziskovalnega dela.

POVZETEK

Ali ste se kdaj vprašali, kaj je zvok moderne družbe? Zvoki narave, hrup prometa, industrijskih obratov, človekov govor, kričanje, petje ali pa zvok orkestra. Zvok, ki je izrazito fizikalen pojav, sem tako analiziral po posameznih zvočnih pojavih (šum, zven in ton) ter predstavil tudi pojav infrazvoka in ultrazvoka. Zaznavo zvoka pa raziskal pri človeku omogoča, ki mu ga omogoča uho s slušnim aparatom. V nalogi so kot temelj raziskovalne naloge predstavljene tudi teorije o sociologiji glasbe muzikologa Jiříja Fukača in sociologa Theodorja Adorna. Z opravljeno anketo in intervjuji sem prišel do ugotovitev, da glasba oziroma slušno zaznavanje v sodobni družbi ostaja pomemben segment socializacije. Prav tako sem prišel do spoznanj, da mladi kljub izredno nasičenemu umetnostnemu svetu glasbo med seboj razlikujejo in spoštujejo. S številnimi družbenimi spremembami se je močno spremenila tudi vloga glasbe v družbi, kar pa ne pomeni, da bo nekomercialna glasba v prihodnosti postala le del zgodovine. Zakladnica glasbe se namreč v družbi, s pojavljanjem v številnih novih preoblekah, vedno znova ohranja ter tudi nadgrajuje. S tem pa bo glasbi, kljub prenasičenosti z informacijami v družbi, omogočen nadaljnji obstoj in razvoj.

1. Uvod

V sodobni pluralni družbi je ob široki paleti družbenih okolij mlademu človeku, ki se šele podaja na svojo življenjsko pot, težko izbrati pravo. Ena izmed dobrih in dandanes tudi popularnih možnosti izbire je vključitev v glasbeno okolje (glasbeno šolo), ki mlademu osebkcu ponuja boljše spoznavanje tistega dela čutil, ki so zaradi poplave množičnih medijev in potrošniške kulture pogosto potisnjeni v ozadje. Tudi sam sem že v rani mladosti prvič spopadel z raziskovanjem prečudovitega sveta glasbe. Raziskovanje polno vzponov in padcev, me je od dožemanja glasbe kot prisile po letih odraščanja pripeljalo do spoznanja, da je glasba verjetno tista dimenzija kozmosa, ki slehernemu posamezniku omogoča odstiranje skritih tančic bistva njegovega obstoja in stika z literarno imenovanim transcendentnim svetom. Ljubezen do glasbe me je tako od igranja violine vodila do uporabe verjetno najbolj prvinskega in naravnega inštrumenta – glasilk. Z udejstvovanjem v Fantovski vokalni zasedbi Gimnazije Celje - Center in Zboru Antona Schwaba, Hiše kulture Celje sem tako spoznal svojo čisto ljubezen do glasbe, ki vsakodnevno osmišlja moj metafizični obstoj in mu hkrati daje dodano vrednost. »Samo ozka povezava muzike in poezije more najbolj resnično in čisto izraziti to, česar ena sama od njih ne zmore« je sicer o sintezi poezije in glasbe znotraj glasbene oblike opere povedal Richard Wagner, sam pa lahko ob tem zaključim, da je glasba v prav takšni sintezi z življenjem. Skriva se tako rekoč povsod okrog nas, tako v živi kot tudi v neživi naravi.

Glasba se je kot produkt človeka oziroma sestavina človekove kulture pričela razvijati že v prazgodovini, kmalu po pojavu človekovega prednika *Homo sapiens sapiens* ali mislečega človeka. Kljub ogromnemu napredku kulture človeka, pa glasba človeka spremlja in še vedno ostaja univerzalija med svetovnimi kulturami. Kaj je v glasbi tako univerzalnega? Je torej glasba s svojo harmoničnostjo oziroma uglasčenostjo sestavni del narave, ki pa se zaradi negativnih posegov človeka »razglašča«?

V nalogi bom kot podlago nadaljnjega raziskovanja najprej opisal kaj zvok sploh je, njegovo zaznavo ter dožemanje, pri čemer se bom upiral predvsem na fizikalno zgradbo zvoka in anatomsko zgradbo organov, ki v telesu delujejo kot zvočni aparat (oddajnik in sprejemnik informacij).

Pri sociološkem raziskovanju pa se bom dotaknil predvsem vprašanj o vplivu glasbe na socializacijo, mlade ter glasbo kot del družbenega življenja. Pri tem se bom upiral predvsem na teorije muzikologa Jiříja Fukača in nemškega filozofa, sociologa, muzikologa, glasbenega kritika in skladatelja Theodorja Ludwiga Wiesengrunda *Adorna*.

1.1 HIPOTEZE

Ob pričetku raziskovanja sem postavil hipoteze, ki jih bom v raziskovalni nalogi poskušal dokazati oziroma potrditi ali ovreči. Hipoteze, ki sem jih postavil, so:

- Socializacija dandanes poteka predvsem preko vidnega zaznavanja, ostala čutila pa so v ozadju.
- Glasba ima kot sestavni del kulture pomemben pomen pri procesu socializacije.
- Mladi glasbo dandanes uporabljajo predvsem kot sredstvo potrošnje, brez večjega razlikovanja in spoštovanja vrednosti glasbe.
- Vloga glasbe se je z razvojem družbe v zadnjem stoletju v izrazito informacijsko obliko močno spremenila.
- Glasba, ki ni komercialno naravnana, bo morda postala le kamenček v mozaiku izginule glasbe .
- Množična kultura s pretvarjanjem glasbe v sredstvo potrošnje glasbo izkorišča ter ji tako odvzema njeno vrednost.

1.2 METODE RAZISKOVALNEGA DELA

Raziskovalno nalogo sem napisal v programu Microsoft Office Word 2010 s pisavo Corbel velikosti 12 ter 1, 15-kratnim razmikom med vrsticami.

Pri raziskovanju sem si pomagal s sekundarnimi viri, v mojem primeru so to bile knjige, učbeniki in priročniki, v katerih so bile zapisane posamezne definicije ter teoretične razlage. S tremi uspešnimi glasbeniki sem izvedel intervju, prav tako pa sem s spletno ter fizično obliko anketiranja anketiral dijake in širši krog ljudi. Vsaka izmed metod pa prinaša svoje prednosti in slabosti, vendar pa v povezavi s teoretičnim delom tvori celoto in daje širši pogled na raziskovalni problem. Pa poglejmo, katere so prednosti in slabosti izbranih metod v primeru mojega raziskovalnega dela:

1. Sekundarni viri - Literaturo sem poiskal v Osrednji knjižnici Celje in v knjižnici Gimnazije Celje - Center. Med literaturo so prevladovale strokovne knjige, učbeniki ter priročniki, uporabljal pa sem tudi vire z medmrežja in strokovnih revij. Prednosti tovrstnih virov je bila predvsem strokovna zanesljivost, saj so dela avtorstvo priznanih fizikov, muzikologov ter sociologov. Med problemi pa bi izpostavil predvsem majhno količino tovrstnega strokovnega materiala pri nas. Majhna količina se povezuje predvsem z dejstvom, da, kot navajajo avtorji priročnikov sami, posamezni viri ne ponuja celovite družboslovne teorije o glasbi oziroma zgolj poskušajo opozoriti na manjkajoče vezi.

2. Analiza sekundarnih virov - Že sama tematika raziskovalnega dela je zahtevala podrobnejši pregled in analizo sekundarnih virov, ki so bili v mojem primeru učbeniki, priročniki ter spletni članki. Sicer pa velja kritično ovrednotiti predvsem del povzemanja virov, pri čemer lahko zaradi osebnega predznanja oziroma izkušenj pride do izredno usmerjenega ter subjektivnega interpretiranja. Kljub vsemu pa sem pri raziskovanju poskušal ovreči nekatera lastna mnenja in poglede ter gledati na tematiko kar se da racionalno in objektivno.

3. Metoda spraševanja (anketa in intervju) - Izvedel sem obsežno anketo v spletni in fizični obliki. S spletno anketo sem poskušal pridobiti informacije čim širšega kroga ljudi ter s tem povečati tehtnost izvedene ankete. Anketiranje pa sem izvedel tudi na naključnem vzorcu dijakov 1., 2., 3. in 4. letnika splošne gimnazije. Anketa je bila po strukturi kombiniranega tipa, saj sem uporabljal tako zaprti kot tudi odprti tip anketnih vprašanj (vprašanja z možnostjo izbire podanih odgovorov ter vprašanja z možnostjo lastnega odgovora). Anketa pa je priložena tudi v prilogi. Prav tako pa se zavedam tudi pomanjkljivosti metode pridobivanja informacij z anketami. Najpogostejša težava je tako ravno obdelava vprašanj, posploševanje ter primerjanje posameznih odgovorov. Pogosto se pri samem podajanju vprašanj namiguje na mogoč odgovor, možen pojav je tudi nerazumevanje vprašanj ter neujemanje vprašanj s posameznimi informacijami, ki smo jih želeli preveriti v populaciji. Tovrstnim težavam sem se poskušal izogniti predvsem z večjim številom možnih odgovorov in možnostjo lastnega odgovora ter s tem povečati objektivnost izvedbe same ankete. Prav tako upam, da okoliščine izpolnjevanja ankete niso vplivale na odgovore anketirancev ter da so odgovarjali po lastni presoji. Po presoji pa menim, da sem opravil primerno metodo, saj je ravno anketa omogočila pridobitev tako širokega spektra informacij. Izvedel sem intervju s skladateljem Nenadom Firštom, pedagogom prof. Gregorjem Delejo

ter mladim celjskim skladateljem Leonom Firštom. Z izborom sodelujočih intervjuvancev sem tako želel v svoji raziskovalni nalogi predstaviti tudi poglede posameznikov, ki so strokovno podkovani in izjemno uspešnih na glasbenem področju. Vsa vprašanja sem pripravil predhodno, s tem pa sem želel ohraniti zgoščenost ter usmerjenost vprašanj. Šibka točka intervjujev pa je, da so vsi trije intervjuvanci s svojo izobrazbo, delovanjem in interesi močno vpeti v različna glasbena okolja ter s tem tudi v glasben način razmišljanja. Kljub vpetosti v glasbena okolja, pa so vsi trije intervjuvanci s svojim znanjem in izkušnjami s področja glasba zanesljiv vir informacij.

2. ZVOK

2.1 FIZIKALNI POJAV – SESTAVA ZVOKA

Ni težko ugotoviti, da pojav zvoka povezujemo s tresenjem. Ko govorimo, se glasilke v grlu tresejo in ustnice trepetajo. Podobno se tresejo strune na kitari ali v klavirju. Tresenje se prenese na zrak, tako da zračni delci zanihajo. Njihovo nihanje se razširja skozi prostor v vse smeri. Nihajoči zrak zadeva ob bobnič ušesa (ali ob membrano mikrofona). Bobnič se zatrese, kar se preko občutljivega sistema koščic v srednjem ušesu prenese v notranje uho, kjer nastanejo električni tokovi. Ti potujejo po slušnih živcih v slušni del velikih možganov, kjer končno slišimo zvok. V fiziki se zvok obravnava kot longitudinalno valovanje, ki ga človeško uho lahko registrira oz. sliši. Običajno menimo, da je človeško uho dovzetno za longitudinalna nihanja s frekvencami med 20 Hz in 20 kHz. Nihanje, ki je počasnejše od 20 Hz, imenujemo infrazvok, nihanje s hitrostjo nad 20 kHz pa ultrazvok. Človeško uho pa zaradi omejenega slušnega pragu med 20 Hz in 20 kHz ni zmožno zaznavati infrazvoka kot tudi ultrazvoka. (Kladnik 1999)

2.2 ZVOČNI POJAVI

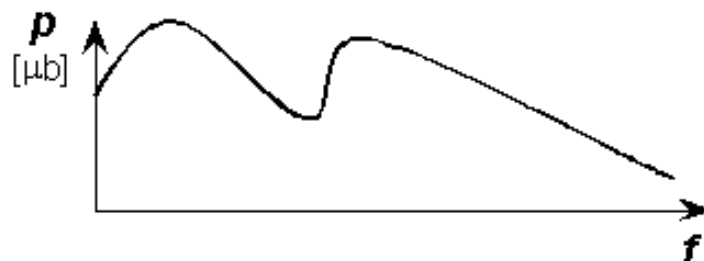
Številni zvočni pojavi nas spremljajo v vsakodnevem življenju tako na zavedni kot tudi nezavedni ravni. Med zvočne pojave tako uvrščamo zvoke, ki jih povzročajo ljudje (npr. dihanje, kihanje, govor ...), živali (pasji lajež, rezgetanje konjev ...), zvoki v naravi (grom, šelestenje drevesnih krošenj ob močnem vetru, žuborenje rek ...), strojni zvoki (promet, industrija ...) in zvoki glasbil (klavir, čembalo, harmonij ...).

Zvočne pojave oz. klasifikacijo zvoka splošno razdelimo v tri kategorije: šum, zven in ton. Tovrstno razdelitev pa uvedemo glede na posamezne akustične lastnosti, ki jih posamezen zvok v danih kategorijah ima. Barvo zvoka lahko določamo le zvenom in tonom. Gre namreč za pojav, ko zvočilo npr. poleg nihaja strune na osnovni frekvenci pojavijo še številni drugi delni toni, imenovani tudi alikvotni toni. Zato se nam pri večjem številu alikvotnih tonov v tonu ali zvenu, le ta zdi bolj bogat oz. polnejši. Tovrstna nihajna razmerja pa je raziskoval in računsko določil že Pitagora. (<http://www.gcc.si/wp-content/uploads/2006/11/zvok.pdf>; dostop 2. 3. 2013)

2.2.1 ŠUM

Šum je zmes mnogih neenakomernih valovanj, ki jih ljudje s sluhom ne razlikujemo. Kot primer šuma se v vsakodnevem življenju pojavlja pok, šelestenje, prasketanje, šumenje ... Šumom ne moremo določiti tonske višine.

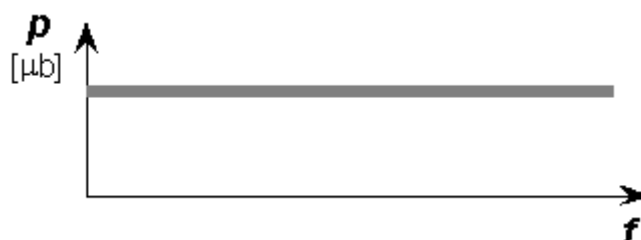
(<http://www.gcc.si/wp-content/uploads/2006/11/zvok.pdf>; dostop 2. 3. 2013)

Slika 1: Frekvenčni diagram poljubnega šuma

Vir: <http://www.educa.fmf.uni-lj.si/izodel/sola/2001/di/Bezjak/pre/1.htm>; dostop 2. 3. 2013

Med šume uvrščamo tudi beli šum, drugače imenovan tudi popoln šum. Beli šum namreč s svojo amplitudo valovanja prekrije in zapolni celotno človekovo slušno območje. (<http://www.educa.fmf.uni-lj.si/izodel/sola/2001/di/Bezjak/pre/1.htm>; dostop 2. 3. 2013)

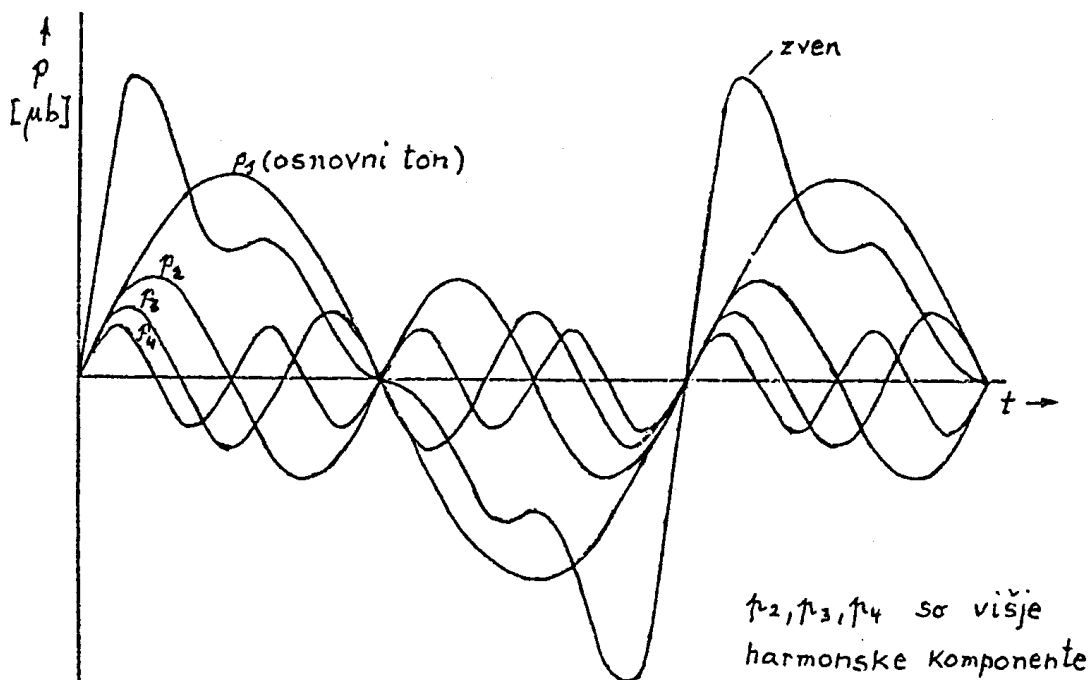

Slika 2: Frekvenčni diagram belega ali popolnega šuma

Vir: <http://www.educa.fmf.uni-lj.si/izodel/sola/2001/di/Bezjak/pre/1.htm>; dostop 2. 3. 2013

2.2.2 ZVEN

»Zven je zvočni pojav, ki poleg osnovnega tona vsebuje še več drugih komponent, ki jih imenujemo delni toni. Zven je torej sestavljen iz večjega števila tonov, ki se med seboj razlikujejo po velikosti, frekvenci in po fazi (položaj glede na osnovni ton). Število teh sestavnih delov zvena, ki jih imenujemo višjeharmonske komponente določa barvo zvena. V naravi je veliko najrazličnejših oblik zvena. Glasbeni ton, ki je proizvod instrumenta ni čist ton, ampak zven. Samoglasnik, ki ga izgovori človek, je v bistvu zven itd.«
(<http://www.educa.fmf.uni-lj.si/izodel/sola/2001/di/Bezjak/pre/1.htm>; dostop 2. 3. 2013)

Slika 3: Potek zvena in posamezne komponente

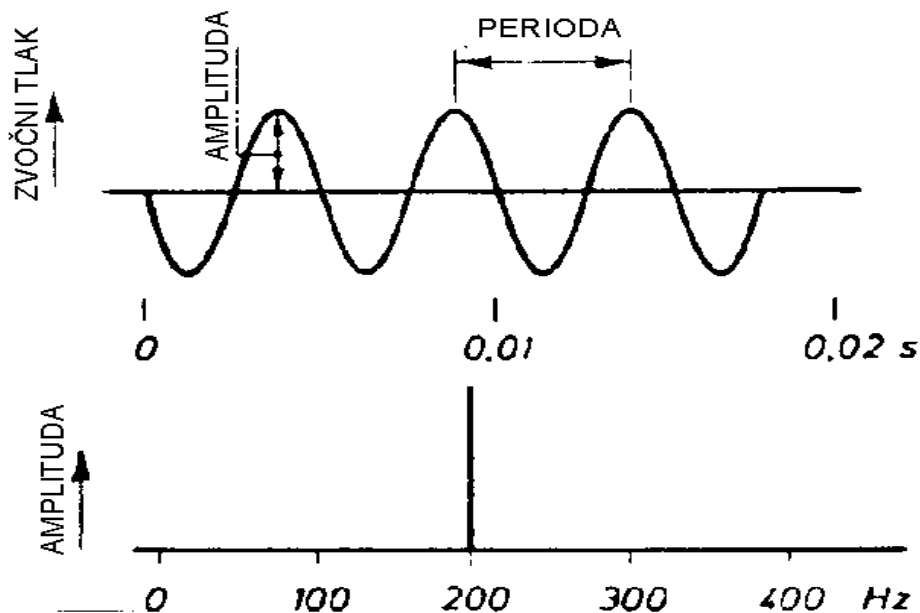
Vir:

<http://www.educa.fmf.uni-lj.si/izodel/sola/2001/di/Bezjak/pre/1.htm>; dostop 2. 3. 2013

2.2.3 TON

»Ton je zvočni pojav, ki ga lahko zapišemo v matematični obliki kot čisto sinusno nihanje z določeno amplitudo in frekvenco.«

(<http://www.educa.fmf.uni-lj.si/izodel/sola/2001/di/Bezjak/pre/1.htm>; dostop 2. 3. 2013)

Slika 4: Matematična oblika tona

Vir: <http://www.educa.fmf.uni-lj.si/izodel/sola/2001/di/Bezjak/pre/1.htm>; dostop 2. 3. 2013

Ton je pravilno in enakomerno valovanje, ki ga slišimo kot tonsko višino. Ton lahko proizvajajo melodična glasbila in človeški glas. Sinusov »čisti« ton pa lahko ustvarimo le z umetnimi tonskimi regeneratori (npr. glasbene vilice). (<http://www.gcc.si/wp-content/uploads/2006/11/zvok.pdf>; dostop 2. 3. 2013)

»Glede na frekvenco tonov, jih lahko v grobem delimo na nizke, srednje in visoke tone. V avdiotehniki (v vedi, ki se ukvarja z nastajanjem, posredovanjem in shranjevanjem zvoka) pa jih delijo na :

- nizke tone (20-140 Hz)
- srednje nizke tone (140-400Hz)
- srednje tone (400-2.600 Hz)
- srednje visoke tone (2.600-5.200 Hz)
- visoke tone (5.200-20.000 Hz)«

(<http://www.educa.fmf.uni-lj.si/izodel/sola/2001/di/Bezjak/pre/1.htm>; dostop 2. 3. 2013)

2. 3 HITROST ZVOKA

Zvok potuje po plinastih, tekočih in trdnih delcih. Zvok pa kot longitudinalno valovanje v snoveh povzroča zgoščine in razredčnine. Pomembno je, da je hitrost zvoka neodvisna od frekvence zvoka. Visokofrekvenčni zvoki tako potujejo skozi snovi enako hitro kot nizkofrekvenčni, enako pa velja tudi za človeka neslišna infrazvok ter ultrazvok. Hitrost zvoka pri trdnih delcih je odvisna tudi od gostote same snovi. Pri kovinah je npr. hitrost zvoka pri gostejših kovinah počasnejša kot pri kovinah, ki imajo manjšo gostoto. Pri plinastih delcih pa je hitrost zvoka odvisna zgolj od temperature plina. Hitrost zvoka v plinih se namreč poveča v primeru, da se plinu poveča tudi temperatura. (Kladnik, 1999)

SNOV	HITROST [m/s]
guma	50
zrak (0 °C)	331
vodna para (100 °C)	400
vodik (0 °C)	12700
voda	1400-1500
svinec	1300
les - bukev	3300
les - hrast	3800
led (0 °C)	3300
medenina	3500
opeka	3600
beton	3700
cink	3750
baker	4500
železo, jeklo	4900-5000
steklo	5000-6000
aluminij	5100

Tabela 1: Hitrost zvoka v [m/s] pri 25 °C (stopinjah Celzija) Vir: Kladnik, 1999: 155

2.4 INFRAZVOK IN ULTRAZVOK

2.4.1 INFRAZVOK

»Infrazvok sega v frekvenčno področje pod 16 Hz in je mnogo šibkejši od ultrazvoka. Mogoče je tudi to razlog, da je bil doslej manj raziskan. V velikih količinah se sprošča pri potresih in seizmologija se je prva pričela ukvarjati z njim. Sicer pa je znano, da ultrazvok negativno vpliva na človekovo počutje.« (Ravnikar, 1999: 27)

Infrazvok nastaja tudi pri vibracijah, ki jih povzročijo vlaki in druga težka vozila, težki stroji v tovarnah (različna pnevmatična kladiva), naprave za umetno hlajenje ... Med glasbenimi instrumenti pa so izvor infrazvoka tudi orgle in veliki orkestri. (Kladnik, 1999)

»Infrazvoka neposredno ne slišimo, vpliva pa na naše splošno počutje. Počasna mehanska nihanja, ki jih infrazvok vsiljuje telesu, občutimo predvsem v želodcu ter v prsnem košu; rebra in pljuča se drgnejo in povzročijo notranje krvavitve (če je infrazvok premočan).

Ker ima infrazvok nizke frekvence, se v zraku malo absorbira, pa zato lahko doseže velike oddaljenosti od mesta nastanka, tudi več sto do tisoč km. Ta zvok zaznajo različne vodne živali in ptice in se tako lahko umaknejo, npr. pred prihajajočo nevihto.

Tesnoben občutek, ki nas prevzema pred prihajajočo nevihto, je v veliki meri posledica neslišnega dojetanja prihajajočega infrazvoka. Menda infrazvok tudi opozarja različne podzemne živali, da prihaja potres.« (Kladnik 1999: 160-161)

2.4.2 ULTRAZVOK

»Ultrazvok kot visokofrekvenčno mehansko nihanje s frekvencami nad okrog 20 kHz je del ropota, ki ga povzročajo veliki raketni motorji, hitro se vrteči rotorji ter težki vrtalni in drugi stroji. Pomemben izvor ultrazvoka so piezoelektrični kristali, npr. turmalin, kremen, barijev titanat idr. V tej vlogi delujejo ravno obratno, kot kristalni mikrofoni.« (Kladnik 1999: 161)

Danes se uporaba ultrazvoka širi tudi v druge smeri, prav zaradi mnogo večje energije, ki jo ima ultrazvok, za razliko od slušnega zvoka. (Ravnikar 1999)

Kot visokofrekvenčno mehansko nihanje ima ultrazvok že pri razmeroma majhnih amplitudah veliko energije, zato je posebno v vodi mnogo bolj prodoren kot slišni zvok. Izvor ultrazvoka oddaja kratke in močne ultrazvočne signale, ki se od predmetov odbijajo nazaj do sprejemnika. Ultrazvok se širi z enako hitrostjo kot navaden zvok. (Kladnik, 1999)

»V laboratorijih lahko čisti (razmaščuje) posode, izdelan je bil tudi že ultrazvočni pralni stroj. V industriji ga uporabljajo za natančno rezanje in vrtanje zelo trdih snovi, npr. jekla in diamantov. Vrtanje sob z ultrazvokom ne povzroča bolečin, saj se zob pri tem le malenkostno segreva. Medicina uporablja ultrazvok tako v diagnostiki, kot tudi pri terapiji, npr. za drobljenje kamnov. Uporablja se tudi pri alarmnih napravah. Ultrazvočna radarska naprava lahko ugotovi, če se kdo v prostoru premika (vlomilec). Z ultrazvočnim radarjem lahko na morju ugotavljajo globino dna ali prisotnost rib in podmornic. Takšno napravo imenujemo sonar.« (Ravnikar, 1999: 27)

»Nekatere živali lahko proizvajajo in zaznajo tudi ultrazvok, npr. netopirji v frekvenčnem območju 20 – 60 kHz. S pomočjo ultrazvoka se netopirji ponoči orientirajo v prostoru (da ne zadevajo ob ovire) in tudi lovijo plen. Delfini in kiti v globinah morske tišine komunicirajo s pomočjo ultrazvoka, s katerim tudi ugotavljajo prisotnost in gibanje drugih živali v okolici. To je precejšnja prednost, saj se ultrazvok v vodi veliko manj absorbira kot običajni zvok.«
(Kladnik 1999: 161)

2.5 ZVOČILA IN DETEKTORJI ZVOKA

2.5.1 ZVOČILA

»Izvor zvoka ali zvočilo je vsaka naprava, ki ustvarja v snovi longitudinalno valovanje, zaradi katerega se tlak v snovi periodično spreminja s frekvenco v slišnem območju, to je med 20 Hz in 20 kHz.« (Kladnik 1999: 158)

Človek zvok ustvarja s potiskanjem zračnega toka iz pljuč, skozi sapnik, žrelo in ustno votlino. Poleg funkcije pretoka zraka, ima grlo tudi funkcijo tvorbe glasov. V zgornjem delu grla, imenovanega tudi glasilo, sta razpeti glasilki, ki oblikujeta glas. Sestavljeni sta iz vlaknastega tkiva. Glasilki sta med dihanjem sproščeni in potegnjeni v stran, da ne ovirata pretok zraka skozi grlo. Med govorjenjem se mišice v grlu napnejo in nategnejo glasilki preko grla. Zrak, ki potuje iz pljuč trči ob oviro in glasilki zanihata. Človek z nadzorovanimi gibi mišic v grlu ter spremljanjem tresljajev glasilk v grlu tako ustvari jasen govor. Napenjanje mišic med govorom pa nadzorujejo gibalni možganski živci. Od napetosti mišic je odvisna napetost glasilk in s tem tudi višina glasu. V primeru utrujenosti in popustitve mišic v grlu pa pogosto uporabljamo izraz izguba glasu. (Stušek, 2007)

»Človek zmore z govorjenjem ustvarjati glasove v frekvenčnem območju med 50 Hz in 8 kHz, pri običajnem zvočnem sporazumevanju (pogovoru) pa se uporablja frekvenčni interval med 200 Hz in 2500 Hz.« (Kladnik 1999: 158)

»Glasbeni instrumenti so zvočila, ki oddajajo zvone, to je harmonična nihanja, katerih frekvence so celoštevilčni mnogokratniki najmanjše (osnovne) frekvence. Velika večina glasbenih instrumentov oddaja zvone z nihanjem napetih strun ali z resonančnim nihanjem zraka.« (Kladnik 1999, 158)

Posamezno razvrščanje glasbil glede na vrsto zvočil še vedno ostaja tema mnogih diskusij. Med najstarejše razvrstitve glasbil pa vsekakor spada kitajska razdelitev, ki glasbila deli glede na snov iz katere so izdelana. Razdelitev je tako na tiste izdelane iz kože, kamna, kovine, gline, svile, lesa, bambusa in buč. Bolj uporabna razdelitev je nato bila indijska, ki jo je kot osnovo svoje razdelitve ohranil Belgijec Mahillon. Njegovo razdelitev sta nato dokončno dopolnila C. Sachs in E.M.V. Hornbostel. Sachsovo razvrstitev instrumentov tako ohranjamo še danes in sicer z delitvijo na idiofone, membranofone, kordofone in aerofone. S pojavom elektronike pa prav tako pride do pojava elektronskih glasbil.

Idiofone ali samozvočnike (zvoneče palice, plošče, posode) razdelimo na strgala, trzala in drgala. Le redki izmed njih pa dajejo notirane tonske višine.

Slika 5: Idiofoni

Vir: <http://guboka.tripod.com/id2.html>; dostop 5. 3. 2013

Membranofoni ali glasbila z opnom (bobni, mirlitoni, drgalni bobni ...) praviloma ne dajejo tonskih višin. Delujejo na principu nihanja open, ki so razpeta na ustrezen nosilec, le-ta pa nihajo zaradi zunanjih napetosti.

Slika 6: Afriški bobni imenovani tudi džembe

Vir: <http://www.rtvsl.si/svet/fotozgodba-vse-barve-afrike/39251>; dostop 5. 3. 2013

Kordofoni ali glasbila s strunami delujejo na principu nihanja strun. Tovrstna glasbila zaradi premajhne površine strune ne sevajo zadostne zvočne energije v okolico, zato se jim namešča ustrezno sevalno telo (praviloma prevladuje leseno). Kordofone razdelimo na enostavne kordofone (citre, klavir, čembalo ...) in sestavljene kordofone (lajna, harfa, kitara, violina ...).

Slika 7: Črnogorska lutnja

Vir: <http://www.madeinmontenegro.com/vbforum/showthread.php?t=1396>; dostop 5. 3. 2013

Aerofone ali glasbila z nihajočim zračnim stolpcem razdelimo na enostavne proste aerofone (bič), aerofoni z rezilnim robom (flavte), aerofone z dvojnimi udarnimi jezičkom (oboa, fagot), aerofone z enojnim udarnim jezičkom (klarinet, saksofon), aerofone s prenihajočim jezičkom (harmonika, harmonij), trobila in orgle. Delujejo na principu longitudinalnega valovanja, ki nastane v zračnem stolpcu, ki določa in omejuje trup glasbila ali menzura. Nastalo longitudinalno valovanje se nato kot zvok širi v obdajajoči prostor. Aerofoni praviloma notirajo.

Slika 8: Replike starih aerofon

Vir: <http://guboka.tripod.com/id15.html>; dostop 5. 3. 2013

V kategorijo elektronskih glasbil spada v večini oblikovanje glasbe na računalnikih (sintetizatorjih zvoka). Elektrodinamični ali elektronsko vzbujanje nihanj se v primerni in ojačani obliki preko zvočnika posreduje poslušalcem. (Ravnik 1999)

2.5.2 DETEKTORJI ZVOKA

»Sprejemnik zvoka ima membrano ali opno, ki pod vplivom merjenega zvoka zaniha. Nihanje membrane se nato večinoma prenese naprej tako, da nastane izmenični električni tok (ali napetost), katerega frekvenčna sestava se ujema s frekvenčno sestavo merjenega zvoka. Nastali električni to se nato ojači in zapiše (npr. na magnetni trak) ali pa povzroča druge spremembe, ki omogočajo njegovo analizo (kot v ušesu).« (Kladnik 1999: 159-160)

Med sprejemnike oz. detektorje zvoka umeščamo različne mikrofone (kondenzatorski mikrofoni, dinamični mikrofoni in kristalni mikrofoni) ter za človeka najpomembnejši sprejemnik uho. (Kladnik 1999)

2.6 UHO IN SLUH

2.6.1 UHO

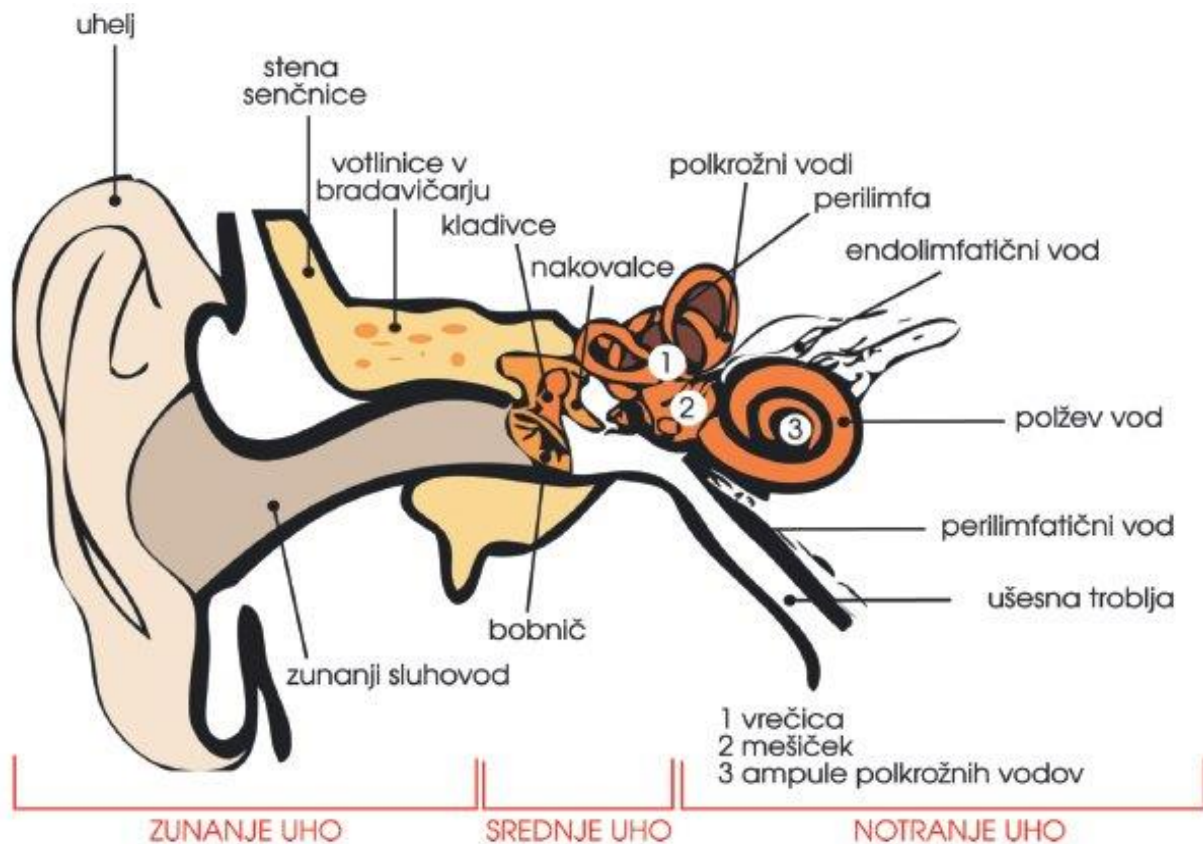
Uho je človekov osnovni organ za zaznavanje zvoka. Zgrajeno je iz zunanjega, srednjega in notranjega ušesa. (Ravnikar 1999)

»Zunanje uho sestavljata uhelj in sluhovod. Zahvaljujoč svoji značilni obliki lovi uhelj zvok in ga usmerja v sluhovod. Znano je, da imajo živali z ostrim sluhom (ris, pes) sorazmerno velike uhlje. Oblika uhlja omogoča ugotavljanje smeri prihajajočega zvoka. Sluhovod je dolg približno 3 cm in na najširšem mestu širok okrog 1 cm. Njegov preseki ni enakomeren in tako preprečuje nastanek lastnih resonanc! Za zaščito pred zunanjimi delci je poraščen z dlačicami in izloča ušesno maslo. Na koncu sluhovoda je bobnič, ki deli zunanje uho od srednjega. Bobnič je rahlo ovalen in v sredini nekoliko stožčasto izvlečen, kar prav tako preprečuje nastanek lastnih resonanc.

V srednjem ušesu so tri pomembne slušne koščice: kladivce, nakovalce in stremence. Delujejo kot vzvod, ki prenaša zvočna nihanja od bobniča k ovalnemu okencu. Mehansko prestavno razmerje tega vzvoda je 3 : 1. V resnici je še precej večje, ker se pretaka za ovalnim okencem limfa z višjo zvočno upornostjo in se na ta način prestavno razmerje poveča na 10 : 1. Iz srednjega ušesa vodi v ustno votlino Evstahijeva cev, ki izenačuje zunanji in notranji tlak ter tako ščiti bobnič pred prevelikimi obremenitvami. Cev je normalno zaprta in se odpre samo pri požiranju in zevanju. Pri hitrih spremembah tlaka v dvigalih, na žičnicah in pri potapljanju je treba s požiranjem ali zevanjem izenačiti tlak in tako odpraviti prehodno »oglušlost«. V bližini topov je treba imeti med streljanjem usta odprta. Iz ustne votline lahko pride skozi Evstahijevo cev okužba, ki povzroči boleče vnetje srednjega ušesa. Ovalno okence deli srednje uho od notranjega ušesa.

Notranje uho leži dobro zavarovano med lobanjskimi kostmi. Njegov bistveni del je zapleteno sestavljen polž (cochlea), nekako v velikosti grahovega zrna. Lažje si predstavljamo v iztegnjeni obliki. V močno poenostavljeno prikazani notranjosti ga delita Reissnerjeva opna in bazilarna opna na dva dela: preddvor (scala vestibuli) in bobnična votlina (scala tympani), katerega končuje okroglo okence. Polž je napolnjen z limfo, ki se lahko pretaka iz zgornjega dela v spodnje skozi majhno odprtino (helicotrema). Med Reissnerjevo in bazilarno opno je polžev kanal (ductus cochlearis). V njem je pod bazilarno membrano Cortijev organ z 20000 do 24000 živčnimi vlakni, ki je najpomembnejši del ušesa, katerega delovanje pa doslej še ni bilo dokončno pojasnjeno. Težava je v tem, da je bilo notranje uho živega organizma dolgo časa nedostopno za podrobnejše raziskave in meritve. Šele v zadnjih letih so lahko prodrli vanj z miniaturno sondo. Živčna vlaknenca pod vplivom zvočnega valovanja v limfi nedvomno zanihajo, ni pa v celoti pojasnjen mehanizem, ki spremeni mehanska nihanja Cortijevega organa v ustrezne živčne impulze. Od tod vodi snop živcev v možgane. Čutilni organ za zaznavanje gibanja je sestavljen iz treh polkrožnih kanalov, ki stojijo pravokotno drug na drugega. Napolnjeni so s tekočino. Pretakanje tekočine v enem od njih javlja malim možganom gibanje v določene smeri. Pri intenzivnem razmišljanju se lahko prične tekočina pretakati v vseh treh kanalih, kar povzroča vrtoglavico. Tako si lahko tolmačimo morsko bolezen ter motnje v ravnotežju pri guganju, vožnji in

letenju. Obolelost tega organa povzroča težave s hojo in ravnotežjem.« (Ravnikar 1999: 30-31)

Slika 9: Zgradba ušesa

Vir: <http://www.revijakapital.com/navtika/clanki.php?idclanka=1413>; dostop 5. 3. 2013

2.6.2 SLUH

Zvok, ki je mehansko in longitudinalno valovanje, v frekvenčnih mejah od 20 Hz do 20 kHz zaznava tudi naš slušni sistem. Transdukcija zvočne informacije poteka v notranjem ušesu, do katerega se zvok prevaja po zračni in kostni poti. Zračno se zvok prevaja po zračni in kostni poti, najpomembnejši pa je prehod valovanja zraka (nizkoimpedančni sistem) v valovanje endolimfe preko ovalnega okna (visokoimpedančni sistem). Da pri prevajanju ne prihaja do izgube energij (okrog 15 dB), je površina timpanične membrane večja od površine ovalnega okna. V srednjem ušesu prihaja do prenosa zvoka preko slušnih koščic (osikularno prevanjanje), ki delujejo kot vzvodi.

Ključni dogodek pri zaznavi zvoka je mikroskopski upogib dlačic slušnih čutnic v Kortijem organu. Do analize o frekvenčni sestavi zvoka pride po tonotopičnem principu vzburjenja dlačic: za visoke frekvence je odgovorna baza polža, za nižje frekvence pa frekvence pa baze bližje apeksu (teorija mesta vzdraženja). Pri nižjih frekvencah je možen tudi princip fazne vklemitve oscilacije zvoka in signalizacije iz dlačic. Sama jakost zvoka se kodira s frekvenco

akcijskih potencialov v aferentnem vlaknu ter tudi s številom vzdraženih enot. Analiza položaja zvočnega vira temelji na zaostanku zvoka, ki doseže oba ušesa (pri nižjih frekvencah) ali pa na različnih jakostnih zaradi glave kot zvočne ovire (pri višjih frekvencah). Slušni korteks pa nato omogoči kompleksnejšo analizo zvočnih informacij, saj omogoči prepoznavo tipičnih zvokov in analizo pomena posameznih zvočnih slik.

Med najpomembnejše funkcije slušnega sistema pri človeku uvrščamo razumevanje govora. Razumevanje govora se procesira v primarni slušni skorji in v senčnih področjih asociativnega predela korteksa. Pri primerih izgube sluha zaradi prizadetosti receptorskega dela slušnega sistema pa se lahko del funkcij nadomesti tudi z vgradnjo slušne proteze (polžkov vsadek), s čimer bolnih nato ponovno pridobi možnost razumevanje govora. (<http://www.mf-fizio.si/strucl/sensor.htm#lek13>; dostop 5. 3. 2013)

2.7 HRUP

»Hrup je vsak nezaželen zvok, ki poslušalca moti. Lahko je govor, glasba, zvok strojev, okolja ali naravnih pojavov. Glede na to razlikujemo različne vire hrupa. Danes je hrup resen problem, saj se nenehno povečuje zaradi naraščanja mehanizacije v industriji, transporta in domačega življenja, po drugi strani pa tudi zaradi koncentracije prebivalstva v pisarnah, trgovinah in stanovanjih.« (Ravnikar 1999: 150)

Vpliv hrupa na sluh posameznika je lahko dvojen. Izpostavljenost manjšim glasnostim lahko povzroča motnje zbranosti pri delu, srednje otežujejo medsebojno sporazumevanje, večje pa lahko povzročijo začasne ali celo trajne poškodbe sluha. Prvi pojav je lahko maskiranje ali pojav prekrivanja govora. V prostoru lahko sogovorca komunicirata brez hrupa že s tihim šepetanjem. V kolikor bo v prostor prihajal hrup, bo komunikacija med sogovorcema čedalje težja, dokler ne bo hrup v celoti prekril oz. maskiral govor. Podoben je pojav pogovora v hrupnem prostoru oz. okolju. Z meritvami je bil izmerjen maksimalni hrup, v katerem je sporazumevanje s pomočjo govora še mogoče. Rezultati meritev pa so predstavljeni v tabeli 2.

Razdalja med sogovornikom a [m]	GLASNOST GOVORA V FONIH ALI DECIBELIH [F/dB]			
	običajna	povečana	močna	kričanje
0,15	71	77	83	89
0,3	65	71	77	83
0,6	59	65	71	77
0,9	55	61	67	73
1,2	53	59	65	71
1,5	51	57	63	69
1,8	49	55	61	57
3,6	53	49	55	61

Tabela 2: Glasnost hrupa, ki še omogoča medsebojno sporazumevanje z govorom

Vir: Ravnikar 1999: 150

Izpostavljenost prekomernemu hrupu v okolju lahko negativno vpliva na delovno storilnost. Meritve podane v tabeli 3 pa prikazujejo izmerjeno povprečje glasnosti hrupa v nekaterih delavnih okoljih.

OKOLJE	GLASNOST HRUPA [F / dB]
tonski studio	10 - 15
bolnišnica	15 - 20
knjižnica	25 - 30
kinodvorana	30 - 35
predavalnica	35 - 40
dnevna soba	40 - 45
hotel	45 - 50
večja pisarna	45 - 50
restavracija	50 - 55
finomehanična delavnica	55 - 60
težka industrija	80 - 90
pilotska kabina	90 - 95

Tabela 3: Ocena hrupnih okolij

Vir: Ravnikar 1999: 150

Drug pojav vpliva hrupa na sluh človeka pa so poškodbe sluha, ki so lahko začasne ali trajne. Poškodbe sluha povzročajo hrup oz. glasnosti, ki presegajo vrednost 80 fonov ali decibelov. Pomemben dejavnik je tudi trajanje izpostavljenosti slušnega organa hrupu. Ti podatki so še posebej pomembni za delavce v hrupnih okoljih, ki se morajo v primeru izpostavljenosti zaščititi z ustreznimi zaščitnimi sredstvi, kot so čepi za sluhovod, glušniki in zaščitne čelade. (Ravnikar, 1999)

Ljudem, ki živijo v tistem podeželskem okolju, se sluh močno izostri. Njihov slušni aparat tako postane dovzetenjši tudi za šibkejše zvoke v okolju. Kot nasprotje pa se predvsem v urbanih središčih pojavlja »ogluševanje« ljudi. Slušni aparat prebivalcev mest se namreč prilagodi na glasne šume in hrup iz okolja ter tako postane manj občutljiv na zvoke iz okolja. (Kladnik 1999)

3. SOCIOLOŠKI PRISTOPI GLASBE

S predstavitvijo v prejšnjem poglavju sem se dotaknil fizikalne razlage zvoka in posameznih zvočnih pojavov. V poglavju sociološki pristopi glasbe pa se bom dotaknil sociološke analize glasbe, pri čemer se bom izrazito upiral na teorijo muzikologa Jiříja Fukača. Njegovo delo *Pojmoslovje glasbene komunikacije* se uporablja kot pomožni učbenik pri predmetu Uvod v sociologijo glasbe, na Oddelku za muzikologijo Filozofske fakultete v Ljubljani in na sociologijo glasbe Theodorja Ludwiga Wiesengrunda *Adorna*.

3.1 SOCIOLOGIJA GLASBE PO TEORII JIŘÍJA FUKAČA

3.1.1 ODNOS GLASBE DO STVARNOSTI

Fukač v svojem delu navaja, da lahko ustvarjanje glasbe uvrstimo v celoto človekove ustvarjalnosti. Odnos glasbe do stvarnosti naj bi tako bil temeljna eksistenčna lastnost, ki je določena z njenim učinkovanjem v realnem okolju in interakcijo do drugih področij stvarnosti. Glasba je prav tako z gnoseološkega stališča izvorno področje družbene eksistence in zavesti ter specifičen segment družbe. (Fukač 1989)

3.1.2 KOMUNIKACIJA V GLASBI

3.1.2.1 KOMUNIKACIJA

»Komunikacija je medsystemski proces prenosa informacije med sistemom oddajnika in sprejemnika. Prenos se uresničuje po prenosnem kanalu. Oba komunikacijska sistema nastopata skupaj s sporočilom in s svojim širšim okoljem kot specifičen supersistem. Na splošno lahko govorimo o komunikaciji človeka s človekom, »nečloveka z nečlovekom« (komunikacija med živalmi) in človeka z »nečlovekom« (tudi »nečloveka« s človekom; komunikacija med človekom in živaljo ali strojem).« (Fukač, 1989: 52)

Sodobna znanost pojmuje komunikacijo kot osnovno obliko in sestavino medčloveške interakcije. Komunikacijo razdeli na dialoško, množično in monološko. Glede na naravo kanala (prenosnika) komunikacijo ločimo tudi na vizualno, avditivno, taktilno. Širše pojmovanje komunikacije vključuje tudi verbalen in neverbalen tip komunikacije. Verbalna ali jezikovna komunikacija pa predstavlja osnovni tip medčloveške komunikacije. (Fukač 1989)

3.1.2.2 GLASBENA KOMUNIKACIJA

Glasbena komunikacija je prenos glasbeno-strukturne informacije od pošiljatelja do sprejemnika glasbe. Po Morrisonovi delitvi komuniciranja Fukač glasbo pojmuje kot sredstvo, ki spodbuja uglašenost med subjekti. Med glasbeniki pa se glasba pojmuje kot poseben primer komunikacijske uglašenosti, vedenja in učinkovanja. Procesi produciranja, oddajanja in sprejemanja glasbe pa so del svojevrstnega avditivnega neverbalnega komuniciranja. Širjenje glasbe tako nujno postaja sporočanje oziroma komuniciranje. (Fukač 1989)

3.1.3 SPREJEMANJE GLASBE IN STVARNOSTI

Procesi komunikacije omogočajo širjenje glasbe, prav tako pa tudi z glasbo posredovane momente in kontekste. Komunicirana glasba se tako spogleduje z resničnostjo zaradi posebnih odsevnih ambicij. Če je sporočilo (glasbena struktura), ki je nosilec informacije, sprejeto in tudi dekodirano, postane komunikat. Zaradi specifičnih lastnosti glasbene simbolike glasba odseva stvarnost drugače kot druge umetnosti.

V nasprotju z drugimi oblikami umetnosti npr. literaturo, likovno umetnostjo, itn. se glasbene kvalitete kot so npr. glasbena zvrst, oblika ... ne vežejo na tako konkretizirano vsebino. Odvisnost se kaže predvsem v pestrosti glasbenih žanrov.

Producent glasbe in sprejemnik vsako glasbeno sporočilo pojmujeta kot stvaritev, ki se uvršča v eno izmed področij glasbene komunikacije. Nove stvaritve pa se tako s svojimi lastnostmi utrjujejo in hkrati spreminjajo lastnosti danega področja. Tako pojavi inovacij ali tudi negacij posameznih temeljnih področij izpostavljajo drugače model kot možno izhodišče novega področja ustvarjanja. Pojmovanje stvaritve posamezno sporočilo uvrsti v ustrezno zvrst in žanr, določi značajske oblike, funkcije ali orientacije ... (Fukač 1989)

3.1.4 GLASBA V POVEZAVI Z DRUGIMI STRUKTURAMI IN SISTEMI

Glasba se povezuje tudi z zunajglasbeno resničnostjo na ravni povezav med strukturami oziroma sistemi družbe. Glasba je tako v realiziranih pojavih udeležena v obliki skladnih objektov ali zglednih sistemov, redko pa se pojavlja v podrejenosti zunajglasbenih struktur in glasbenih sistemov. Razmerja vzajemne nepodrejenosti se izrazito kažejo pri učinkovanju glasbe kot celote v odnosu do sistemov primerljive ravni ali razvitosti. Vzajemno učinkovanje obeh sfer je približno enako intenzivno, kar dokazujejo odnosi med npr. glasbo in ekonomijo, glasbo in literaturo, itn. Glasbena dela pa se lahko v objektih oz. sistemih prežemajočega značaja povežejo tudi z primarno zunajglasbeno strukturo, npr. scenska glasba pri odrskih uprizoritvah, glasbena spremljava recitacije ali vizualnega dogajanja, glasba kot sestavni del kompleksnega scenskega zvoka ...

Primer glasbene nesamostojnosti so širši in nadrejeni sistemi, kjer se glasba pojavlja zaradi svojih prilagoditvenih sposobnosti vključuje v potrebe drugih kontekstov in prevzemanja konkretne funkcije kot sestavni del le-teh. Učinkovanje v takšnih sistemih je tako dvojno: v obliki samostojne stvaritve ali pa v povezavi z drugimi estetskimi strukturami. Glasbeni pojavi so se tako skozi zgodovino vse do današnjih dni pojmovali kot spodbujajoče gibalno v delovnem procesu (npr. glasba ob delu), sestavni del kulture gibanja (npr. ples, koračnice, spremljava telovadnih nastopov ...) kot sestavni del terapije in kot segment različnih obredov (folklorni, verski, politični obredi). Glasba pa je s pojavom radiofonije, televizije, filma, itn. postala pomemben dejavnik zabavne industrije (npr. glasba v avdio ali avdio-vizualnih reklamnih oglasih) in življenjskega okolja nasploh (glasbena kulisa).

Primer glasbene avtonomnosti pa je glasba, ki nastopa kot samostojna stvaritev ali v dominantnem prežemanju z drugimi umetnostmi, in izpolnjuje izvirno estetsko-umetniško funkcijo. V zgodovinskem razvoju se tako pojavlja cela vrsta primerov, pri katerih glasba, v tesni povezavi z drugimi objekti, estetsko intenzivno učinkuje (npr. v povezavi s pesništvom in plesom v starih kulturah, povezovanje raznovrstnih estetskih dejavnosti pri kulturni in družbeno reprezentativnih priložnostih ...). (Fukač 1989)

3.1.5 GLASBENE PREDDISPOZICIJE IN MIŠLJENJE

»Lastnosti človeške duševnosti, ki so nepogrešljive pri recepciji glasbe in še bolj pri ustvarjanju glasbenih struktur. Med glasbene dispozicije uvrščamo ustrezne slušne sposobnosti, glasbeni spomin, t. i. glasbeni talent itn. Na splošno se dispozicije definirajo s pojmom muzikalnost.« (Fukač 1989: 39)

Procesa ponotranjenja in pozunanjenja sta nepogrešljiva psihična procesa pri dojetanju glasbe. Vzajemno namreč oblikujeta odnose med duševnostjo in zunanjim okoljem subjekta. Človekove glasbene dispozicije, ki imajo značaj fiziološko in psihološko determiniranih predpogojev, se pričnejo razvijati šele v stiku subjekta z glasbenimi objekti (nastajanje glasbe je hkrati oblikovanje glasbenega čuta). Na človekovo dojetanje glasbe pa vpliva tudi družbeno-zgodovinska izkušnja, ki je del kulturnega kapitala.

Glasbeno mišljenje je odvisno od različnih pojmovanj razmišljanja samega. Mišljenje je v splošnem zapleten proces, ki omogoča spoznavanje stvarnosti oziroma prebijanje k njenemu bistvu. V odnosu do glasbe pa ločimo mišljenje ob glasbi (nizanje raznovrstnih asociacij), mišljenje o glasbi in mišljenje z glasbo. (Fukač 1989)

3.1.6 USTVARJALEC, POUSTVARJALEC IN POSLUŠALEC

3.1.6.1 USTVARJALEC IN POUSTVARJALEC

Ustvarjalec glasbenega objekta je v večini povezan s skladateljskim poklicem, pri čemer avtor uresničuje delo in nedelo. Ustvarjalec je odpošiljatelj glasbenega projekta v procesu glasbene komunikacije. Pojma ustvarjalec pa ne smemo enačiti s pojmom producent. (Fukač 1989)

Poustvarjalec pri interpretaciji določenega opusa nastopa kot skladateljev partner, saj pri vrednotimo poustvarjalčevo izvirnost pri izvedbi, interpretacijo ... Poustvarjalec mora imeti ustvarjalne lastnosti reproduktivnega glasbenika, da tako lahko zavzema mesto v dvofaznem ustvarjalnem procesu (relacija med avtorjem in poustvarjalcem). (Fukač 1989)

3.1.6.2 POSLUŠALEC

Poslušalec je naslovnih v procesu glasbene komunikacije. Poslušanje je sicer recepcija, definiramo pa jo kot zavestno sprejemanje glasbenih sporočil. Pri poslušalcu ali recipientu je potrebno razlikovati ravni poslušanja, ki so odvisna od poslušalčeve komunikacijske, sociološke in izkustvene stopnje, ravni sprejemanja glasbene tradicije in tudi način glasbenega sprejemanja.

Fukač po psihologiji in sociologiji glasbe razvršča poslušalce na nedoločen tip (senzorno - hedonističen) in določene tip poslušalca (formiran z ustrezno izobrazbo). Razdeli jih tudi na introsubjektivni tip (poslušalec, ki reagira na glasbo v skladu s trenutnimi stanji in razpoloženji) in asociativni, objektivni tip (usmerjen v glasbeno strukturo in primerjanje). Navaja tudi delitev na senzorne, percepcijske in imaginarne tipe poslušalcev. Glede na sposobnost ustvarjalnega poslušanja pa navaja tudi izobražen, emocionalen tip, tip »konzumenta« zabavne glasbe, ravnodušen, nemuzikalen in antimuzikalen tip poslušalca. Tovrstne psihološke razdelitve pa so v večini tudi močno zgodovinsko pogojene. (Fukač 1989)

3.2. SOCIOLOGIJA GLASBE PO ADORNU

3.2.1 DEJAVNIKI ADORNOVEGA RAZMIŠLJANJA

Zaradi Adornovega vztrajanja pri skrbnem analiziranju številnih različnih virov, ki se ne omejujejo le na sociološka znanja, bom na kratko predstavil šest elementov, ki so najmočnejše vplivali na Adornova razmišljanja o glasbi.

1. Adorno kot temeljni element postavlja teorijo subjekta, brez katere ne moremo dobro razumeti niti Adorna niti glasbe in niti sociologije glasbe.

2. Element, ki je na Adornu pustil neizbrisljiv pečat, je Auschwitz, kjer je pristal v času druge svetovne vojne. Z realizacijo Auschwitza so se tako dokončno zrušile ideje o človeku in njegovi naravi. Adorno pa prav tako ne zavrača dejstva, da se Auschwitz ne bo ponovil.

3. Adorno glasbo razdeli na resnično glasbo ter lahko glasbo. Resnična glasba poskuša razumeti subjektovo trpljenje v družbi, v kateri živi in je namenjena prav njemu. Lahko glasba pa skuša ljudi razvedriti in zabavati, o njihovem objektivnem trpljenju in boju za preživetje pa ne noče ničesar izvedeti. Zato se med ljudmi tudi pojavlja delitev glasbe na tisto, ki nam je všeč in tisto, ki nam ni. Gre namreč le za subjektovo subjektivno oziroma poljubno dojetje glasbe.

4. Ključno vlogo pri Adornovem razmišljanju so imeli tudi njegovi učitelji, ki so nanj delovali kot vir napajanja modrosti ter le-tega skoraj da ni moč preseči. Adornovi učitelji so bili Hegel, Kant, Kierkegaard, Marx, Freud, Nietzsche, Berg idr.

5. Vsako človekovo spoznanje mora imeti moralno in etično razsežnost. Tovrsten koncept pa je Adorno prevzel po Kantovem konceptu, ki je sicer izredno radikalen. Človek glasbe tako ne spoznava zaradi užitka oz. preganjanja dolgčasa, temveč zaradi dolžnosti in odgovornosti, ki je ne sme zanemariti. Dolžnost pa nam nalaga avtoironijo in odgovornosti do sočloveka.

6. Pomemben element je tudi Adornov pesimizem in večkrat očitani elitizem. Tovrstne obtožbe so nastale predvsem zaradi Adornovega prepričanja, da je človek ujetnik množične kulture in kulturne industrije, medijev, množične proizvodnje, političnih in ideoloških manipulacij ... Izhoda iz tovrstnega ujetništva ne vidi. Prav tako trdi, da se mora človek kritično obračati proti sebi. Misel pa mora biti kritična, zgodovinska, družbena in politična. Kritična vednost v novoveški zgodovini pa ne obstaja zaradi svoje politične in angažirane narave. Glasbe po svoji kompleksni strukturi ni mogoče primerjati z družbo, saj presega vse svetovnonazorske in sociološke modele. (Rutar 2001)

3.2.2 ADORNOVO POJMOVANJE UMETNOSTI

Adorno sicer v teoriji estetike poudari nekaj zanimivih dejstev o umetnosti. Trdi, da je umetnost neodvisna od umetnikove zavesti ter da umetnost organizira neorganizirano. Pravi tudi, da umetnost samo sebe rešuje pred popolnim razpadom ter da bi v primeru, da bi umetniško delo postalo stabilna enota, tudi izginilo. Ne obstaja »normalna« umetnost, povprečje pa v umetnosti dosega le raven slabega. Razvoj znotraj umetnosti je v kvantiteti enak razvoju družbe, kljub temu da v svetu ni razvoja, pa le-tega lahko najdemo v umetnosti. S svojim delovanjem umetnost tudi nasprotuje družbeni dominaciji in negira praktično življenje, prav tako pa nas opominja na vse to kar ne obstaja. (Rutar 2001)

3.2.3 RAZMERJE MED GLASBO IN JEZIKOM

Adorno v razmišljanju o odnosu med glasbo in jezikom poda tezo, da je glasba podobna jeziku, vendar pa le-ta ni identična. Med njima namreč obstajajo določene razlike. Adorno predstavlja termin jezik glasbe, ki ne govori česarkoli in prav tako ne govori neurejeno. Pri tem je po Adornovem mnenju ponovno pomembno ločevanje med dobro in slabo glasbo, saj dobra glasba na kreativen in silovit način govori o medčloveških odnosih, slaba glasba pa govori o človekovih zadevah na stereotipen, klišejski in žargonski način. Razlika med glasbo in jezikom je v tem, da glasba ne pozna konceptov, medtem ko jih jezik pozna. Pri glasbi pa se kljub temu pojavlja t. i. primitivni koncept, ki ga kreira tonaliteta. Glasbeni koncepti imajo zgodovino, zato se jim človek težko odpove. Upor zoper zgodovinskih konceptov pa prinese šele moderna glasba.

Razlika med glasbo in jezikom je tudi v intencionalnosti oz. naravnost zavesti k predmetu spoznanja. Oba sicer poznata intencionalnost, vendar pa je glasbena intencionalnost teološka. (Rutar 2001)

3.2.4 USTVARJALEC GLASBE V ODNOSU S POSLUŠALCEM

»Videli smo že, da je za ustvarjanje glasbe nujno potreben glasbeni material, potreben pa je tudi subjekt, sposoben avtoironije in po-stajanja. Adorno pa je poudarjal tudi vzporednico med glasbo in jezikom. Skladatelji namreč uporabljajo izraze, kot so stavek, fraza, punktacija, glasbeni jezik, sporočilna vrednost glasbe itd. Preučevanja jezika nas je poučilo, da neintencionalni jezik ne more obstajati, zato pravimo, da tudi neintencionalna glasba ne more obstajati. V jezik in v glasbo se mora vpisovati subjekt, da bi bil to, kar lahko je.« (Rutar 2001: 45)

Pomembno vlogo igra razlika med govorcem in drugim, ki mu je sporočilo namenjeno, saj subjekt v trenutku, ko se vpisuje v jezik, že potrebuje sogovorca. Po enakem principu tudi glasba potrebuje poslušalca. Glasba pa se mora spraševati glede lastne želje oziroma potrebe, ki definira njen obstoj. Zatorej vsak skladatelj potrebuje tudi psihoanalizo. (Rutar 2001)

Poslušalec pa glasbo v nasprotju z avtorjem razume povsem drugače. Glasbo tako lahko dojema na način zvočne kulise, ali pa z obiski koncertnih dvoran, kjer posluša sicer tehnično brezhibno glasbo. O tovrstnem podatku nam pričajo predvsem t.i. poročila klasičnih glasbenih dogodkov, ki so v veliki meri boleče dolgočasna ter nesmiselna. (Rutar 2001)

Po Adornovem mnenju imajo tudi poslušalci pomembno vlogo. Poslušalec se mora vključiti v glasbo kot pripoved, se vanjo potopiti in se ji prepustiti. Šele na takšen način bo lahko doživel prelome in prehode, prevzemanja središča, ironijo in samoironijo, dekonstrukcijo ter odsotnost teme. Doživetja pa bodo spremljali občutki ter čustva, vendar pa je prvotnega pomena poslušalčeva prepustitev. (Rutar 2001)

»?? Kej so končni narekovanji Glasba, v kateri je Adorno prepoznaval zlasti svobodo ali prosto atonalnost (zlasti pri Bergu in Schönbergu), nastaja skozi skladateljevo samopodobo, samouničenje, samoizbris, zaradi česar ne moremo več smiselno spraševati, kaj je avtor hotel povedati, ko je skladal. Avtorja v tem primeru sploh ni več. Šele skozi samoizbris postaja glasba resnično človeška, humana,« je trdil Adorno.

Skladatelj kot subjekt se vpiše v glasbeni material, a le zato, da bi se izbrisal, da vi v tek pognal material, postopke, procese ter mehanizme: samoironijo, samopremagovanje, samopreseganje, prehode in prelome, po-stajanje, prevzemanje središča itd. Na ta način glasba postane dinamična in ekspresivna, teče kot stroj, čeprav nima enega samega centra in nima avtorja.« (Rutar 2001: 48)

»Med ustvarjalci oz. ustvarjalci ter uporabniki mora biti določena družbena razdalja, drugače dogodka ali performansa ni mogoče razumeti, saj postane trivialen dogodek iz vsakdanjega življenja. Zaradi tega se tudi ustvarjalcev zlahka prime nekaj vzvišenega, izjemnega, drugačnega in oddaljenega. Uporabniki so do ustvarjalcev praviloma v transfernem odnosu.

Transfer je ključna dimenzija razmerja med izvajalci in uporabniki. Če slednji ne verjamejo, da je ustvarjalec sposoben narediti nekaj izjemnega, veličastnega, nekaj, kar presega sposobnosti in zmogljivosti navadnega človeka, ga gotovo ne bi odšli gledat ali poslušat. Ustvarjalec je torej nekdo, ki lahko stori, česar sam kot navaden smrtnik ne morem.« (Rutar 2001: 65)

3.2.4.1 RAZDELITEV GLASBE IN POSLUŠALCEV

»Adorno torej upravičeno poudarja, da obstaja dobra in slaba glasba ter da, komplementarno, obstaja dobro [posredno] in slabo [neposredno] poslušanje glasbe. Tako kot obstajajo dobri in slabi skladatelji, obstajajo tudi dobri in slabi poslušalci. Obstaja angažirana glasba in obstajajo angažirani poslušalci. V nekem smislu je to zelo preprosto. Seveda se pritožujejo le nad slabimi skladatelji, medtem ko se nihče ne spotakne ob slabe poslušalce.

Angažirana dobra glasba je v integriranem oz. globalnem svetu lahko le tujek, njegova radikalna meja.« (Rutar 2001: 52)

3.2.5 GLASBA JE NEKOMU NAMENJENA

Glasba je namenjena recimo uporabnikom oziroma poslušalcem. Dodamo lahko, da je namenjena tudi publiki, pa tudi množici, ko govorimo o popularni glasbi. Vendar enotnosti množice ne poznamo zaradi njene heterogenosti in razdrobljenosti, obstaja lahko zgolj kot fikcija. Adorno še posebej poudarja, da so izrednega pomena pri poslušanju glasbe ravno emocije. Pojavlja se namreč standardno navdušenje. Kulturna industrija namreč skrbi za miselni status quo, s čimer ljudem z informacijami ter s podobami omogoča vtis gibanja oziroma dinamike. (Rutar 2001)

»Ljudje so praviloma navdušeni nad izvajanjem glasbe, ki je navadno ne poznajo in ne razumejo. Vtis je, da jih je mogoče zelo hitro pridobiti, kot da njihovi čustveni odgovori komaj čakajo na ustrezne odgovore, ki delujejo kot sprožilci. In ljudje v koncertni dvorani reagirajo ob določenem dogodku spontano in skoraj vsi enako. Adorno se očitno ni zmotil, ko je govoril o standardiziranju poslušalčevih odgovorov na glasbo.« (Rutar 2001: 63)

Publika oziroma uporabniki medijev niso homogena skupina. Abercrombij in Longhurst, ki ju navaja avtor Sociologije glasbe po Adornu, namreč uporabnike medijev razdelita na: potrošnike, pristaše (fans), oboževalce oz. privržence ter oblikovalce kultov, ki se nato delijo še na navdušence in male proizvajalce. (Rutar 2001)

3.2.6 JAVNI IN MNOŽIČNI DOGODKI

»Dogodki ali performansi se praviloma dogajajo na javnem kraju, v živo, če lahko tako rečemo. Z razvojem tehnologij pa se množični performansi snemajo na trakove in diske ter prenašajo v zaprte domače prostore. Množični dogodki se tako selijo na kraje, kjer se človek vede drugače kot na javnem prostoru; tam ga lahko vidi veliko število drugih ljudi.

Javni dogodki praviloma skušajo postati spektakli. Torej izkoriščajo transfer, da bi poslušalce začarali. Ko govorimo o glasbenih dogodkih, ti že dolgo niso zgolj glasbeni, ampak so scenski: poslušalec ni le poslušalec, ampak je vse bolj tudi gledalec. Naivno bi se lahko vprašali, zakaj ves spektakel, če pa glasbo poslušamo.

Vprašanje je kajpada zares naivno, a dobro. Spektakel je najprej narejen zaradi zaslужka in popularnosti ustvarjalcev, razen tega pa podobe hitreje pritegnejo pozornost, kar onemogoča, da bi bili poslušalci pretirano pozorni na glasbo. Ta je lahko trivialna, toda poslušalci-gledalci bodo morda kljub temu navdušeni. Nad spektaklom, kakopak.« (Rutar 2001: 65)

3.2.7 RAZDELITEV UPORABNIKOV

Avtor dela Sociologija glasbe po Adornu pri razdelitvi uporabnikov navaja razdelitev Abercrombieja in Longhursta.

3.2.7.1 PREPROST UPORABNIK

»Preprost uporabnik je individuum, nerazcepljeni posameznik, ki se udeleži dogodka-performansa predvsem zato, da bi v njem užival in ga razumel. Zaradi tega se praviloma po dogodku o njem pogovarjata z drugimi udeleženci. Skuša ga razložiti in se iz njega česa naučiti. Seveda je to odvisno od znanja, ki ga ima na voljo, in motivacije. Zanj je značilno, da ga glasba, ki ima v svojim ritmom pomembno vlogo pri preoblikovanju uporabnikov v eno telo (one body), ne pritegne. Preprost uporabnik ni pasivno bitje, ki preprosti pregleda, kar se mu ponuja, ampak je aktiven. Zlasti hoče razumeti, kaj se pred njim dogaja, kako je dogodek nastal in kaj lahko iz njega potegne. Do dogodka ima določeno razdaljo.

Razloček med aktivnim in pasivnim uporabnikom je najtesneje povezan s prehodom od preprostega uporabnika k množičnemu.« (Rutar 2001: 66)

3.2.7.2 MNOŽIČNI UPORABNIK

»Množični uporabnik je močno odvisen od transfernega odnosa do izvajalcev. Slednji se tega zavedajo, zato skušajo utrjevati transfer. Razen tega je odnos med uporabnikom in izvajalcem še bolj posredovan kot pri preprostem uporabniku. (Neposredovanega in neposrednega odnosa seveda ni.) Množično pa ne prinaša samo spektaklov, ampak nastaja skupaj z novimi tehnologijami, s katerimi se obdelujejo izhodni učinki. Množičnost gre skupaj z globalizacijo: danes posamezen dogodek sočasno lahko spremljajo ljudje, ki živijo na različnih koncih Zemlje.« (Rutar 2001: 66)

Najpomembnejša značilnost v razvoju množičnih občil, množičnih dogodkov in množičnih uporabnikov pa je oblikovanje t. i. intimnega oz. domačega prostora, kjer ljudje spremljajo množične dogodke. (Rutar 2001)

3.2.7.3 RAZPRŠENI UPORABNIK

Možnost pojava razpršenega uporabnika se prične pojavljati, ko se množični mediji ne nasedajo zgolj v naše domove, vendar skoraj v vse sfere našega življenja.

»Ko so mediji povsod (doma, na delovnem mestu, v trgovini itd.), je praktično vsak človek ves čas njihov uporabnik. Mediji zato niso le ozadje, ampak so pomembna organska dimenzija vsakdanjega življenja. Mediji dobesedno nenehno ustvarjajo in preoblikujejo realnosti, v katerih živimo. Kot njuni uporabniki smo deli teh realnosti, kar pomeni, da praktično nimamo več distance do medijev in tega, kar sporočajo, ampak smo aktivni igralci realnosti, ki jih mediji ustvarjajo. Torej ustvarjajo tudi nas in naše reakcije.« (Rutar 2001: 67)

3.2.8 ADORNO O SODOBNI GLASBI

Adorno sodobno glasbo umešča med reciklirano glabo, ki ne pozna ritma. Narejena je tako, da bi si jo uporabniki čim bolj ter čim hitreje zapomnili, čeprav to zaradi premnožične produkcije sploh ni mogoče. Glasbo namreč pozabimo tako hitro, kot smo jo slišali. Na glasbo pa tudi med poslušanjem nismo bili pozorni. (Rutar 2001)

»V proizvodnji take glasbe je paradoks: zakaj bi si glasbeniki prizadevali ustvariti glasbo, ki naj bi si jo nekdo zapomnil, če pa bodo že jutri ustvarili glasbo, ki bo terjala pozabo prejšnje, če si jo bo kdo hotel vtisniti v spomin. Raje bi rekli, da je glasba zainteresirano narejena za to, da bo čim prej pozabljena.« (Rutar 2001: 125)

Sodobni poslušalci se tako postavljene v enako vlogo kot živali pri klasičnem pogojevanju. Neskončna množica dražljajev pa se kljub vsemu ohranja pri življenju z nenehni ponavljanjem, kar pri človeku povzroči zapomnitev.

Adorno kot zadnjega avtorja, ki je glasbo še ustvarjal celostno navaja Beethovna. Njegova dela namreč ustvarjajo netotalitarno celoto, ponujajo spravo, ki pa ni izsiljena. Tovrstna proizvodnja glasbe pa nato ponudi občutek spokojnosti ter dovršenosti. Spokojnost in dovršenost pa sta hkrati tudi največ kar lahko človek doseže. (Rutar 2001)

4. EMPIRIČNE RAZISKAVE

4.1 ANKETA

Kot sem navedel v metodah dela, sem pri spletnih anketah vzorec anketiranih razširil na širši spekter ljudi. Pri fizični izvedbi ankete pa sem kot vzorec uporabljal dijake 1., 2., 3. in 4. letnika gimnazije. Za neodvisno spremenljivko sem postavil stopnjo glasbene izobrazbe. Vzorec anketiranih sem tako razdelil na tiste, ki so pridobili le osnovna znanja o glasbi in tiste, ki so se dodatno glasbeno izobraževali v npr. glasbenih šolah. Zato bodo v nadaljevanju sledile 3 analize anket, ankete glasbeno izobraženih, glasbeno neizobraženih ter analiza vseh anket skupaj. S tovrstnim načinom analize želim ustvariti jasnejšo sliko, s pomočjo katere bom lažje potrjeval oziroma ovrgel v začetku postavljene hipoteze.

4.1.1 ANKETNI VPRAŠALNIK

Sem Matic Gajšek, maturant na Gimnaziji Celje - Center. Pri predmetu sociologija pripravljam raziskovalno nalogo na temo glasbe in njenega vpliva na družbo. Zato Vas vljudno prosim, da sodelujete v anonimni anketi in mi s tem omogočite dodatno nadgradnjo raziskovalnega dela.

1. Ste se poleg osnovnega glasbenega izobraževanja v osnovni ter srednji šoli morda dodatno izobraževali tudi v glasbenih šolah?

DA

NE

Če je odgovor da, prosim napiši stopnjo glasbene izobrazbe: _____

2. Kako bi označil svoj sluh na lestvici od 1 do 5? (1 - slab, 5 - izostren)

- 1 -

- 2 -

- 3 -

- 4 -

- 5 -

3. Kratko razloži, kaj je zate kvalitetna glasba?

_____

4. V kolikšni meri so zate pomembna glasbena besedila? (1 - nepomembna, 5 - zelo pomembna)

- 1 -

- 2 -

- 3 -

- 4 -

- 5 -

5. Se udeležuješ koncertov klasične glasbe, opernih in baletnih predstav?

DA

NE

6. Katero zvrst glasbe poslušáš?

a) Popularno glasbo.

b) Metal.

c) Rock.

č) Elektronsko glasbo.

d) Klasično glasbo.

7. Kdo te je navdušil za tovrstno glasbeno zvrst?

a) Starši.

b) Prijatelji.

c) Glasbene oddaje predvajane na radiju in televiziji.

č) Zvrst sem spoznal sam.

d) Drugo: _____

8. Glasba je zate

a) posebno doživetje in užitek, s katerim se lahko poistovetim.

b) le vsakodnevna popotnica, ki jo posredujejo množični mediji.

c) del zabave s prijatelji.

č) _____

9. Glasbo dnevno poslušam

a) manj kot 1. uro.

b) do 2. uri.

c) več kot 2 uri.

10. Ali je glasba vplivala na tvojo vključitev v okolje sovrstnikov?

DA

NE

11. Pri pridobivanju glasbenih vsebin

a) se odločam za nakup zgoščenk ali spletni nakup glasbenih izdelkov, s čimer spodbujam varstvo avtorskih pravic avtorjev.

b) se odločam za piratsko pridobivanje glasbenih izdelkov na svetovnem spletu.

c) drugo: _____

12. Kaj je zate zvok moderne družbe?

4.1.2 ANALIZA ANKET

4.1.2.1 ANALIZA ANKET ANKETIRANCEV Z OSNOVNO GLASBENO IZOBRAZBO

Anketo je izpolnilo 50 ljudi, ki so pridobivali zgolj osnovna znanja o glasbi. Ker bom v analizi prve ankete analiziral zgolj podatke anketirancev, ki so pridobili zgolj osnovna znanja o glasbi, bom prvo vprašanje izpustil.

2. VPRAŠANJE

Kako bi označil svoj sluh na lestvici od 1 do 5? (1 - slab, 5 - izostren)

- 1 -   - 2 -   - 3 -   - 4 -   - 5 -

Ocena lastnega sluha	Število anketirancev [N=50]
1	1 - [2 %]
2	3 - [6 %]
3	16 - [32 %]
4	18 - [36 %]
5	12 - [24 %]

Tabela 4: Analiza ankete anketirancev z osnovnim znanjem glasbe: odgovori na 2. vprašanje

Graf 1: Analiza ankete anketirancev z osnovnim znanjem glasbe: odgovori na 2. vprašanje

3. VPRAŠANJE

Kratko razloži, kaj je zate kvalitetna glasba?

- Glasba, ki je vsebinsko lepa, tehnično ter harmonsko zapletena. Pomembna je tudi kvaliteta posnetkov in samih instrumentov.
- Glasba, ki vsebuje sporočilo in v njen uživam.
- Glasba ob kateri se počutim dobro, v meni prebuja domišljijo ter me očara z izvedbo.
- Nekaj, kar mi je všeč, me sprosti ...
- Nekaj, kar ob poslušanju ne boli.
- Avtorska glasba, ki drži neko aktualnost skozi več obdobj. Glasba, ki jo ne moreš podoživljati (že) po prvem poslušanju ampak jo postopoma spoznaš. Glasba, ki lahko z malo notami in besedila (oz. brez besedila) pričara ekstazo, čustva; ob njej menjaš čustva. Glasba ob kateri se sprostiš a hkrati razmišljaš večplastno o večih stvareh. Med poslušanjem kvalitetne glasbe si zaželiš, da bi lahko avtorja spoznal, poklical in bi dneve razpravljaj o tem kaj ga je pripeljalo do tega, da je napisal nekaj tako kvalitetnega.
- Kvalitetna glasba je glasba, ki jo lahko poslušas ne glede na počutje in razpoloženje.
- Glasba ob kateri se sprostim kadar sem slabe volje, ki me spravi v dobro voljo ...
- Glasba, ki gre v uho, je melodična, brez nepotrebnih krikov, ki se pojavljajo v določenih zvrsteh glasbe.
- ...

4. VPRAŠANJE

V kolikšni meri so zate pomembna glasbena besedila? (1 - nepomembna, 5 - zelo pomembna)

Pomembnost besedil na lestvici od 1 do 5	Število anketirancev [N=50]
1	0 - [0 %]
2	0 - [0 %]
3	7 - [14 %]
4	25 - [50 %]
5	18 - [36 %]

Tabela 5: Analiza ankete anketirancev z osnovnim znanjem glasbe: odgovori na 4. vprašanje

Graf 2: Analiza ankete anketirancev z osnovnim znanjem glasbe: odgovori na 4. vprašanje

5. VPRAŠANJE

Se udeležuješ koncertov klasične glasbe, opernih in baletnih predstav?

Udeležba na koncertih klasične glasbe, opernih in baletnih predstavah	Število anketirancev [N=50]
DA	29 - [58 %]
NE	21 - [42 %]

Tabela 6: Analiza ankete anketirancev z osnovnim znanjem glasbe: odgovori na 5. vprašanje

Graf 3: Analiza ankete anketirancev z osnovnim znanjem glasbe: odgovori na 5. vprašanje

6. VPRAŠANJE

Katero zvrst glasbe poslušáš?

a)

Popularno glasbo.

b) Metal.

c) Rock.

č) Elektronsko glasbo.

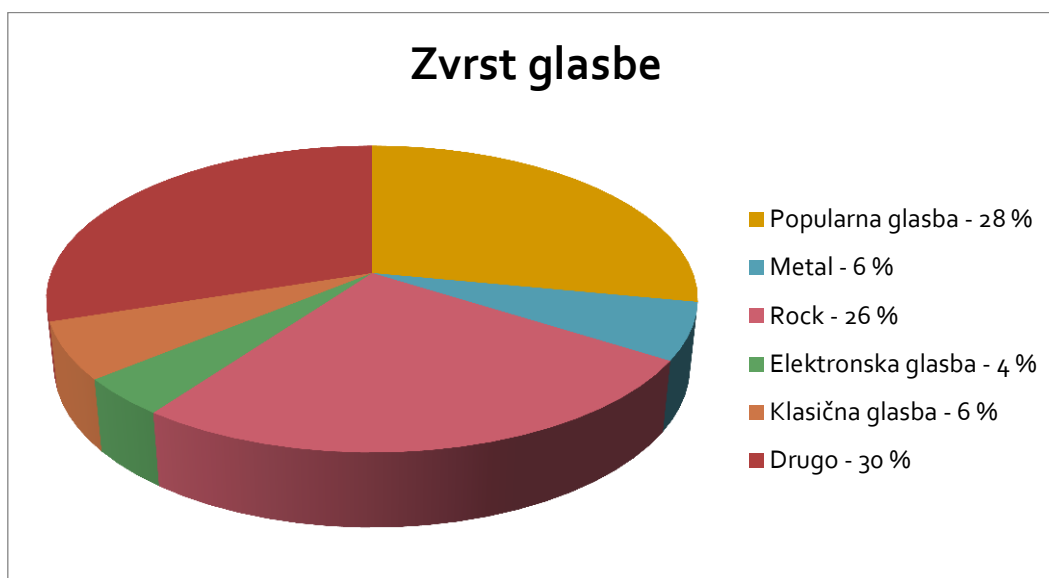
d) Klasično glasbo.

e) Drugo: _____

Zvrst glasbe	Število anketirancev [N=50]
Popularna glasba	14 - [28 %]
Metal	3 - [6 %]
Rock	13 - [26 %]
Elektronska glasba	2 - [4 %]
Klasična glasba	3 - [6 %]
Drugo	15 - [30 %]

Tabela 7: Analiza ankete anketirancev z osnovnim znanjem glasbe: odgovori na 6. vprašanje

Odgovori pod kategorijo drugo: trance, rap, vse zvrsti razen metala, več zvrsti, ...

Graf 4: Analiza ankete anketirancev z osnovnim znanjem glasbe: odgovori na 6. vprašanje

7. VPRAŠANJE

Kdo te je navdušil za tovrstno glasbeno zvrst?

- a) Starši.
- b) Prijatelji.
- c) Glasbene oddaje predvajane na radiju in televiziji.
- č) Zvrst sem spoznal sam.
- d) Drugo: _____

Navdušenje nad glasbeno zvrstjo s strani	Število anketirancev [N=50]
Starši	1 - [2 %]
Prijatelji	15 - [30 %]
Glasbene oddaje predvajane na radiju in televiziji	6 - [12 %]
Zvrst sem spoznal sam	23 - [46 %]
Drugo	5 - [10 %]

Tabela 8: Analiza ankete anketirancev z osnovnim znanjem glasbe: odgovori na 7. vprašanje

Odgovori pod kategorijo drugo: posebna doživetja, ...

Graf 5: Analiza ankete anketirancev z osnovnim znanjem glasbe: odgovori na 7. vprašanje

8. VPRAŠANJE

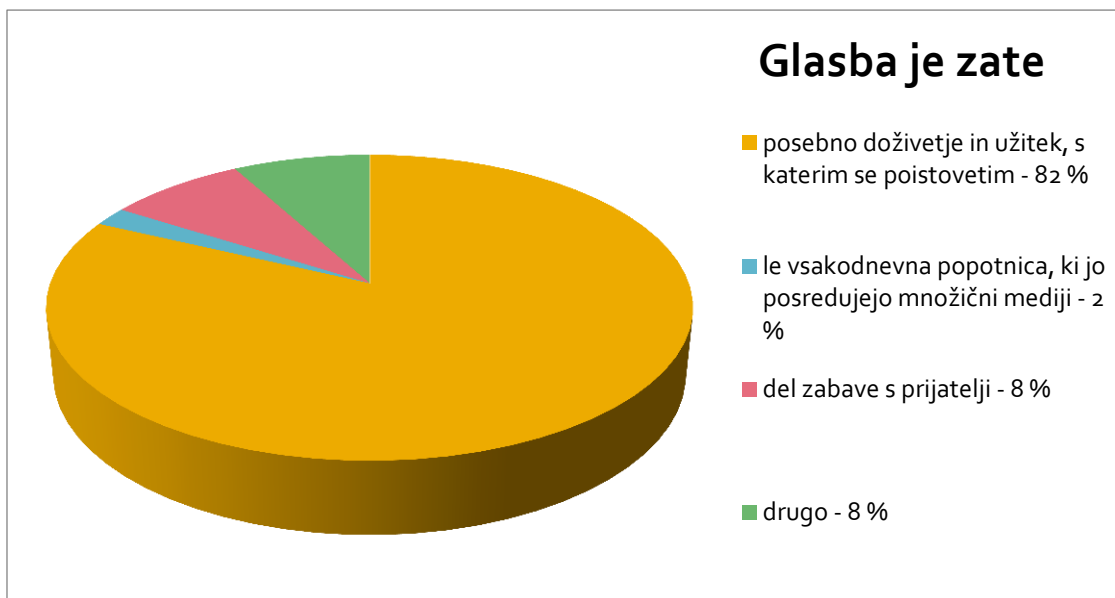
Glasba je zate

- a) posebno doživetje in užitek, s katerim se lahko poistovetim.
- b) le vsakodnevna popotnica, ki jo posredujejo množični mediji.
- c) del zabave s prijatelji.
- č) _____

Glasba je zate	Število anketirancev [N=50]
posebno doživetje in užitek, s katerim se poistovetim	41 - [82 %]
le vsakodnevna popotnica, ki jo posredujejo množični mediji	1 - [2 %]
del zabave s prijatelji	4 - [8 %]
Drugo	4 - [8 %]

Tabela 9: Analiza ankete anketirancev z osnovnim znanjem glasbe: odgovori na 8. vprašanje

Odgovori pod kategorijo drugo: ljubezen, služba, krajšanje časa

Graf 6: Analiza ankete anketirancev z osnovnim znanjem glasbe: odgovori na 8. vprašanje

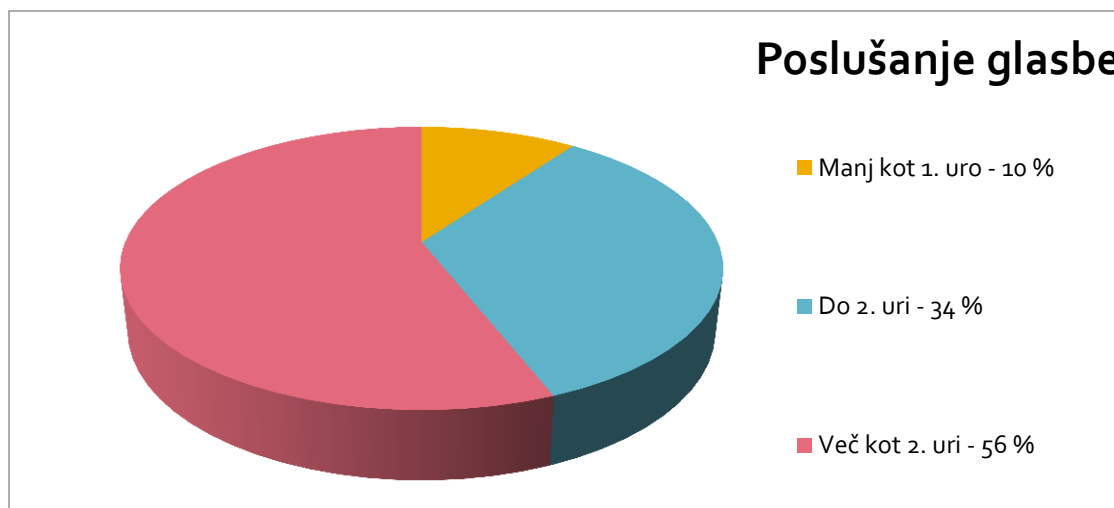
9. VPRAŠANJE

Glasbo dnevno poslušam

- a) manj kot 1. uro.
- b) do 2. uri.
- c) več kot 2 uri.

Poslušanje glasbe	Število anketirancev [N=50]
Manj kot 1. uro	5 - [10 %]
Do 2. uri	17 - [34 %]
Več kot 2. uri	28 - [56 %]

Tabela 10: Analiza ankete anketirancev z osnovnim znanjem glasbe: odgovori na 9. vprašanje

Graf 7: Analiza ankete anketirancev z osnovnim znanjem glasbe: odgovori na 9. vprašanje

10. VPRAŠANJE

Ali je glasba vplivala na tvojo vključitev v okolje sovrstnikov?

Vpliv glasbe na vključevanje v okolje sovrstnikov	Število anketirancev [N=50]
DA	17 - [34 %]
NE	33 - [66 %]

Tabela 11: Analiza ankete anketirancev z osnovnim znanjem glasbe: odgovori na 10. vprašanje

Graf 8: Analiza ankete anketirancev z osnovnim znanjem glasbe: odgovori na 10. vprašanje

11. VPRAŠANJE

Pri pridobivanju glasbenih vsebin

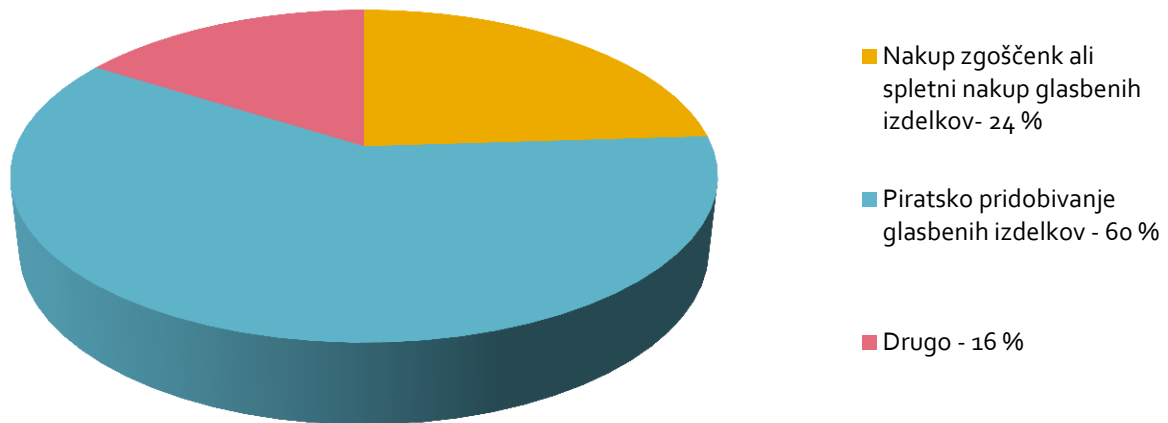
- a) se odločam za nakup zgoščenk ali spletni nakup glasbenih izdelkov, s čimer spodbujam varstvo avtorskih pravic avtorjev.
- b) se odločam za piratsko pridobivanje glasbenih izdelkov na svetovnem spletu.
- c) drugo: _____

Pridobivanje glasbenih vsebin	Število anketirancev [N=50]
nakup zgoščenk ali spletni nakup glasbenih izdelkov	12 - [24 %]
piratsko pridobivanje glasbenih izdelkov	30 - [60 %]
drugo	8 - [16 %]

Tabela 12: Analiza ankete anketirancev z osnovnim znanjem glasbe: odgovori na 11. vprašanje

Odgovori pod kategorijo drugo: nakup zgoščenk in piratsko pridobivanje glasbenega materiala, zgolj predvajanje glasbe na spletnem mestu Youtube, ...

Pridobivanje glasbenih vsebin

Graf 9: Analiza ankete anketirancev z osnovnim znanjem glasbe: odgovori na 11. vprašanje

12. VPRAŠANJE

Kaj je zate zvok moderne družbe?

- Hrup in kaos.
- Šum ...
- Nekaj drugačnega in novega, npr. nekaj pri čemer izstopaš.
- Komercialna besedila in melodija.
- Glasba katero posluša večina mladih.
- Brezglavo ponavljajoče nabijanje brezdušnega komercialnega »beat-a«, ki ga spremlja evforično kričanje mladine.
- Vsakodnevni hrup prometa, strojev, ...

4.1.2.2 ANALIZA ANKET ANKETIRANCEV Z DODATNO GLASBENO IZOBRAZBO

Anketo je izpolnilo 50 ljudi, ki so poleg osnovnega glasbenega znanja pridobivali še dodatna znanja. Ker bom v analizi prve ankete analiziral zgolj podatke anketirancev, ki so pridobili tudi dodatno glasbeno znanje, bom prvo vprašanje izpustil.

2. VPRAŠANJE

Kako bi označil svoj sluh na lestvici od 1 do 5? (1 - slab, 5 - izostren)

- 1 -   -2-   -3-   -4-   -5-

Ocena lastnega sluha	Število anketirancev [N=50]
1	0 - [0 %]
2	1 - [2 %]
3	10 - [20 %]
4	24 - [48 %]
5	15 - [30 %]

Tabela 13: Analiza ankete anketirancev z dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 2. vprašanje

Graf 10: Analiza ankete anketirancev z dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 2. vprašanje

3. VPRAŠANJE

Kratko razloži, kaj je zate kvalitetna glasba?

- Nekaj brezčasnega.
- Dinamična, harmonična in na sploh zanimiva glasba.
- Zvok, ki se producira v živo, z dobrim vokalom in instrumentalom.
- Glasba, ki nosi sporočilo in je poslušljiva.
- Dobro napisana, dostojno izvedena, domiselno interpretirana, ...
- Glasba, ki se je ne naveličaš po treh poslušanjih ter ni sestavljena iz nešteto krat ponavljajoče se teme.
- Kot kvalitetno glasbo pojmem predvsem klasično glasbo.
- Kvalitetna glasba je zame nova melodija, z originalnim besedilom, zanimivimi instrumenti, glasba, ki nima roka trajanja. Menim, da je v tem času zelo malo nove kvalitetne glasbe.
- Jazz, swing, etno, ...
- Tista, ki ponuja širok spekter čustev, ki jo lahko podoživimo in ki mi dovoli, da ob njej doživim katarzo.
- ...

4. VPRAŠANJE

V kolikšni meri so zate pomembna glasbena besedila? (1 - nepomembna, 5 - zelo pomembna)

Pomembnost besedil na lestvici od 1 do 5	Število anketirancev [N=50]
1	1 - [2 %]
2	0 - [0 %]
3	5 - [10 %]
4	27 - [54 %]
5	17 - [34 %]

Tabela 14: Analiza ankete anketirancev z dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 4. vprašanje

Graf 11: Analiza ankete anketirancev z dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 4. Vprašanje

5. VPRAŠANJE

Se udeležuješ koncertov klasične glasbe, opernih in baletnih predstav?

Udeležba na koncertih klasične glasbe, opernih in baletnih predstavah	Število anketirancev [N=50]
DA	36 - [72 %]
NE	14 - [28 %]

Tabela 15: Analiza ankete anketirancev z dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 5. vprašanje

Graf 12: Analiza ankete anketirancev z dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 5. vprašanje

6. VPRAŠANJE

Katero zvrst glasbe poslušáš?

a)

Popularno glasbo.

b) Metal.

c) Rock.

č) Elektronsko glasbo.

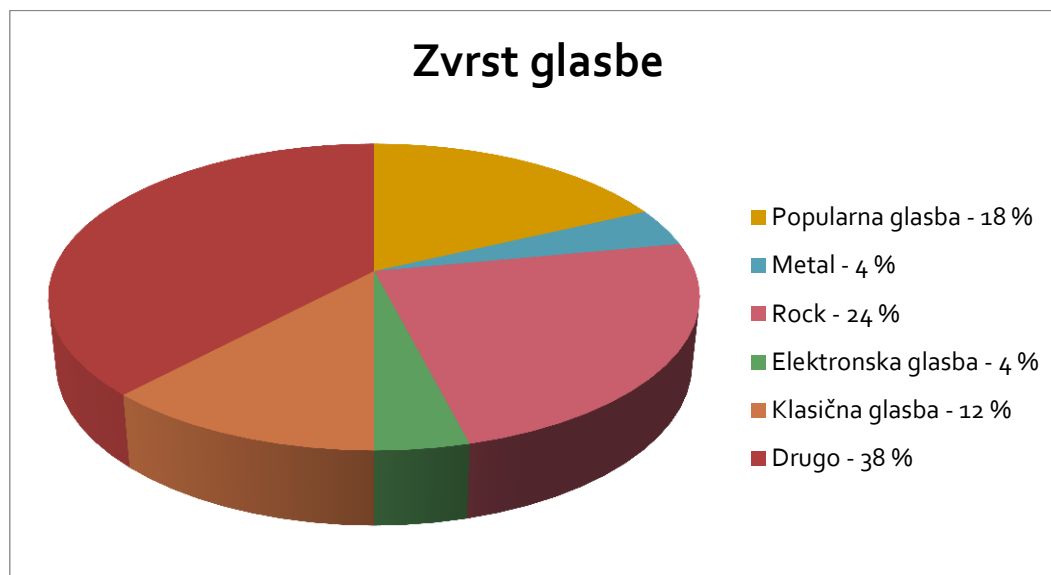
d) Klasično glasbo.

e) Drugo: _____

Zvrst glasbe	Število anketirancev [N=50]
Popularna glasba	9 - [18 %]
Metal	2 - [4 %]
Rock	12 - [24 %]
Elektronska glasba	2 - [4 %]
Klasična glasba	6 - [12 %]
Drugo	19 - [38 %]

Tabela 16: Analiza ankete anketirancev z dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 6. vprašanje

Odgovori pod kategorijo drugo: rap, domača glasba, pop, balkan, jazz več zvrsti, ...

Graf 13: Analiza ankete anketirancev z dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 6. vprašanje

7. VPRAŠANJE

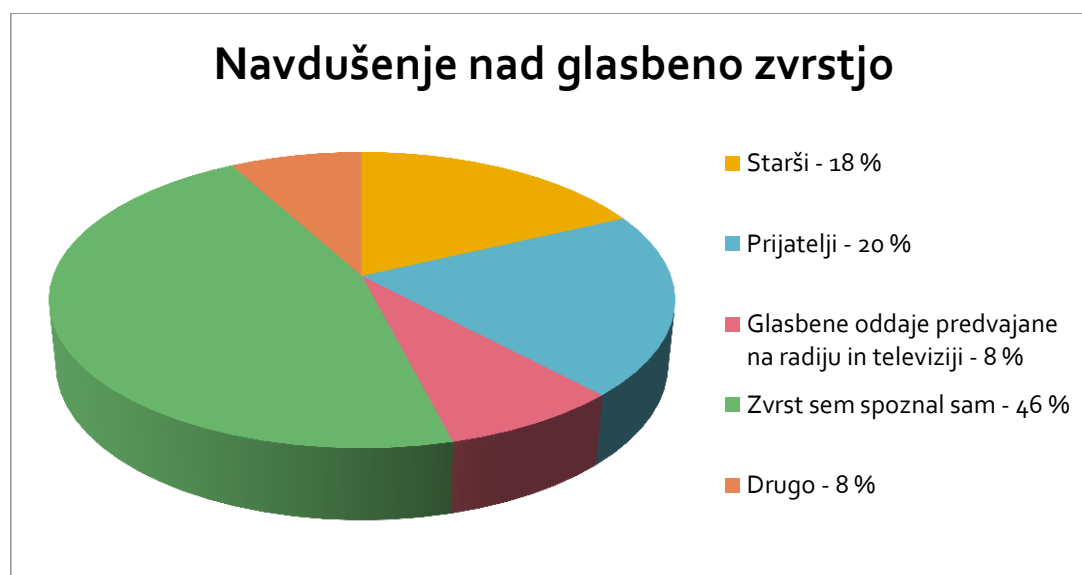
Kdo te je navdušil za tovrstno glasbeno zvrst?

- a) Starši.
- b) Prijatelji.
- c) Glasbene oddaje predvajane na radiju in televiziji.
- č) Zvrst sem spoznal sam.
- d) Drugo: _____

Navdušenje nad glasbeno zvrstjo s strani	Število anketirancev [N=50]
Starši	9 - [18 %]
Prijatelji	10 - [20 %]
Glasbene oddaje predvajane na radiju in televiziji	4 - [8 %]
Zvrst sem spoznal sam	23 - [46 %]
Drugo	4 - [8 %]

Tabela 17: Analiza ankete anketirancev z dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 7. vprašanje

Odgovori pod kategorijo drugo: posebna doživetja, kombinacija več odgovorov, ...

Graf 14: Analiza ankete anketirancev z dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 7. vprašanje

8. VPRAŠANJE

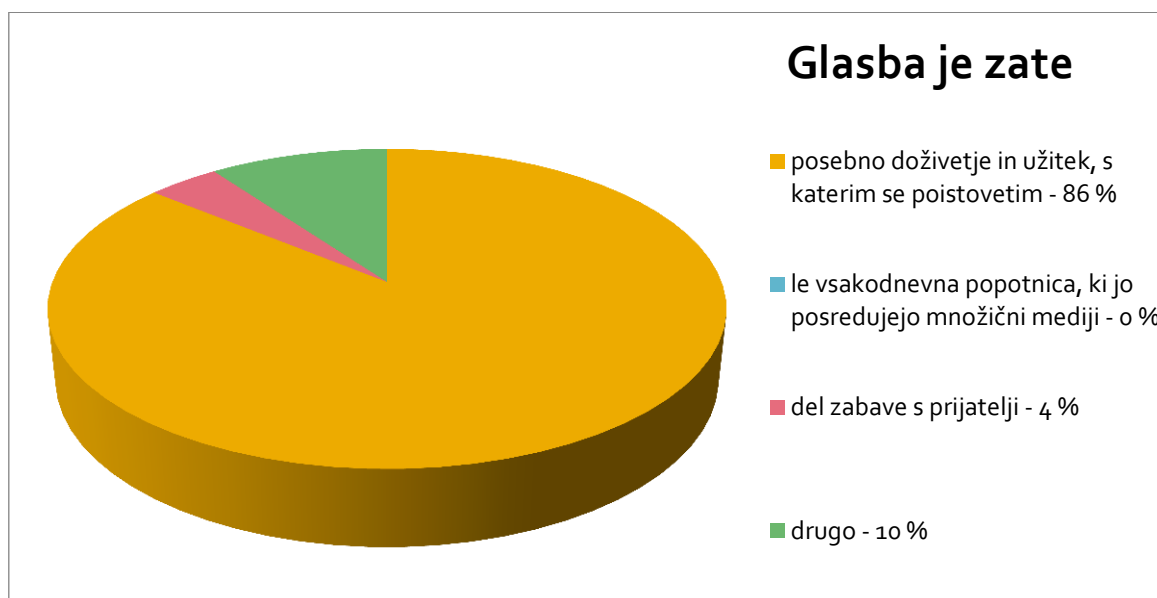
Glasba je zate

- a) posebno doživetje in užitek, s katerim se lahko poistovetim.
- b) le vsakodnevna popotnica, ki jo posredujejo množični mediji.
- c) del zabave s prijatelji.
- č) _____

Glasba je zate	Število anketirancev [N=50]
posebno doživetje in užitek, s katerim se poistovetim	43 - [86 %]
le vsakodnevna popotnica, ki jo posredujejo množični mediji	0 - [0 %]
del zabave s prijatelji	2 - [4 %]
Drugo	5 - [10 %]

Tabela 18: Analiza ankete anketirancev z dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 8. vprašanje

Odgovori pod kategorijo drugo: vse tri možnosti, del vsakdana, življenje, ...

Graf 15: Analiza ankete anketirancev z dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 8. vprašanje

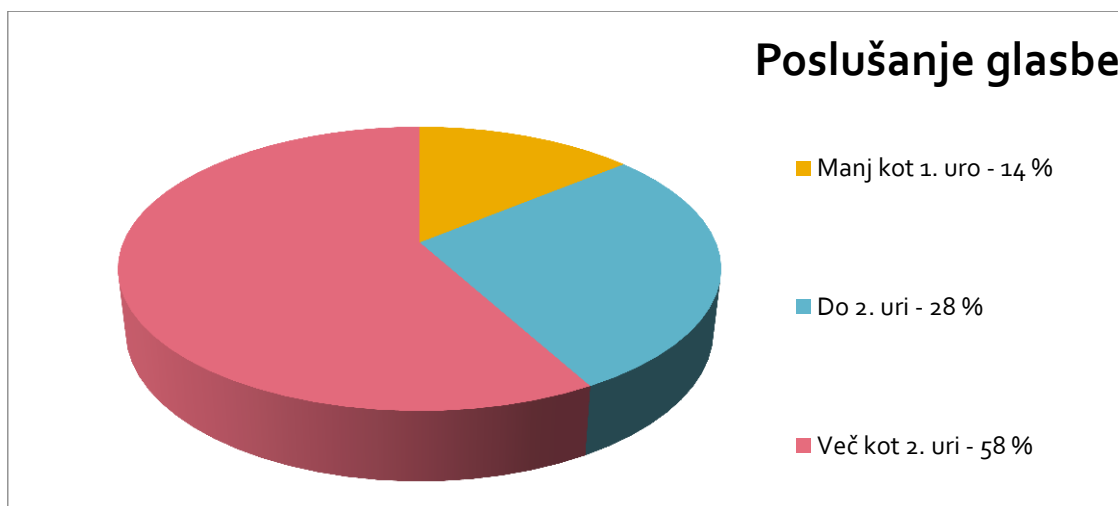
9. VPRAŠANJE

Glasbo dnevno poslušam

- a) manj kot 1. uro.
- b) do 2. uri.
- c) več kot 2 uri.

Poslušanje glasbe	Število anketirancev [N=50]
Manj kot 1. uro	7 - [14 %]
Do 2. uri	14 - [28 %]
Več kot 2. uri	29 - [58 %]

Tabela 19: Analiza ankete anketirancev z dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 9. vprašanje

Graf 16: Analiza ankete anketirancev z dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 9. vprašanje

10. VPRAŠANJE

Ali je glasba vplivala na tvojo vključitev v okolje sovrstnikov?

Vpliv glasbe na vključevanje v okolje sovrstnikov	Število anketirancev [N=50]
DA	18 - [36 %]
NE	32 - [64 %]

Tabela 20: Analiza ankete anketirancev z dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 10. vprašanje

Graf 17: Analiza ankete anketirancev z dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 10. vprašanje

11. VPRAŠANJE

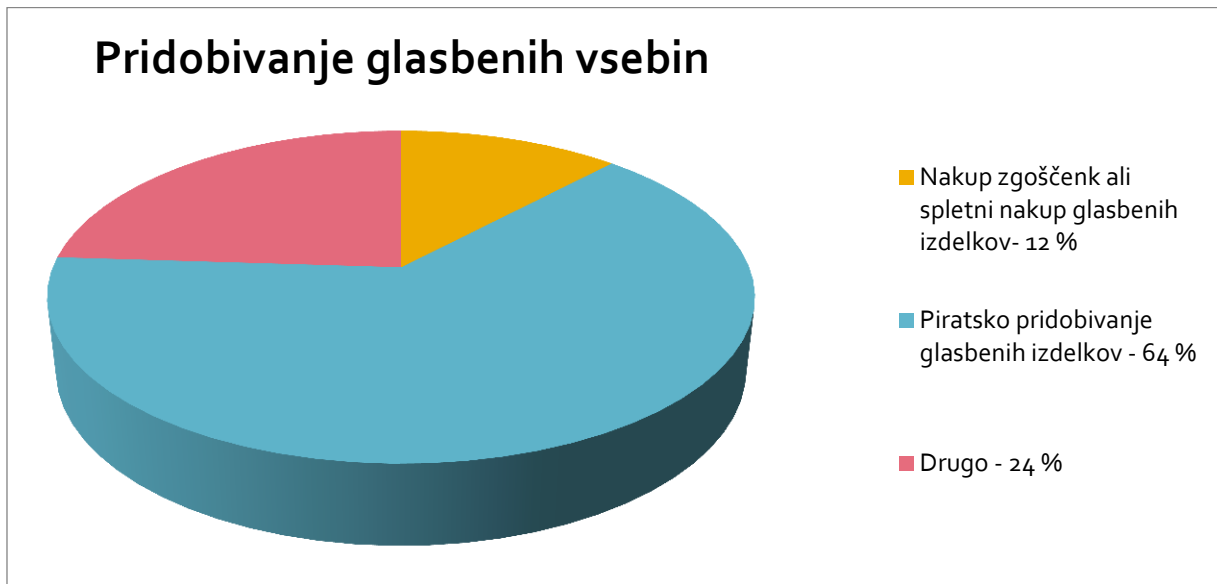
Pri pridobivanju glasbenih vsebin

- a) se odločam za nakup zgoščenk ali spletni nakup glasbenih izdelkov, s čimer spodbujam varstvo avtorskih pravic avtorjev.
 b) se odločam za piratsko pridobivanje glasbenih izdelkov na svetovnem spletu.
 c) drugo: _____

Pridobivanje glasbenih vsebin	Število anketirancev [N=50]
nakup zgoščenk ali spletni nakup glasbenih izdelkov	6 - [12 %]
piratsko pridobivanje glasbenih izdelkov	32 - [64 %]
drugo	12 - [24 %]

Tabela 21: Analiza ankete anketirancev z dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 11. vprašanje

Odgovori pod kategorijo drugo: nakup zgoščenk in piratsko pridobivanje glasbenega materiala, zgolj predvajanje glasbe na spletnem mestu Youtube, ...

Graf 18: Analiza ankete anketirancev z dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 11. vprašanje

12. VPRAŠANJE

Kaj je zate zvok moderne družbe?

- Širše priznan, popularen zvok.
- Zvok, ki se pojavlja kot stranski produkt moderne družbe.
- Prometni hrup.
- Vse kar današnja družba izraža na slišni ravni.
- Nekvalitetna medijsko vsiljena glasba, ki jo je sprejela nekritična družba.
- Zvok ptičjega petja, zvokov z ulice, promet, šelestenje listov, koncert simfoničnega orkestra, ...
- Zagotovo nekaj, kar odraža čas in razmere naše moderne družbe. Je proizvod novih instrumentov.

4.1.2.3 SKUPNA ANALIZA ANKET ANKETIRANCEV Z OSNOVNO TER DODATNO GLASBENO IZOBRAZBO

Anketo je skupno rešilo 100 ljudi, vzorec pa so predstavljali dijaki 1., 2., 3. in 4. Letnikov programa gimnazija, prav tako pa sem v spletno anketo vključil še širši spekter ljudi.

1. VPRAŠANJE

Ste se poleg osnovnega glasbenega izobraževanja v osnovni ter srednji šoli morda dodatno izobraževali tudi v glasbenih šolah?

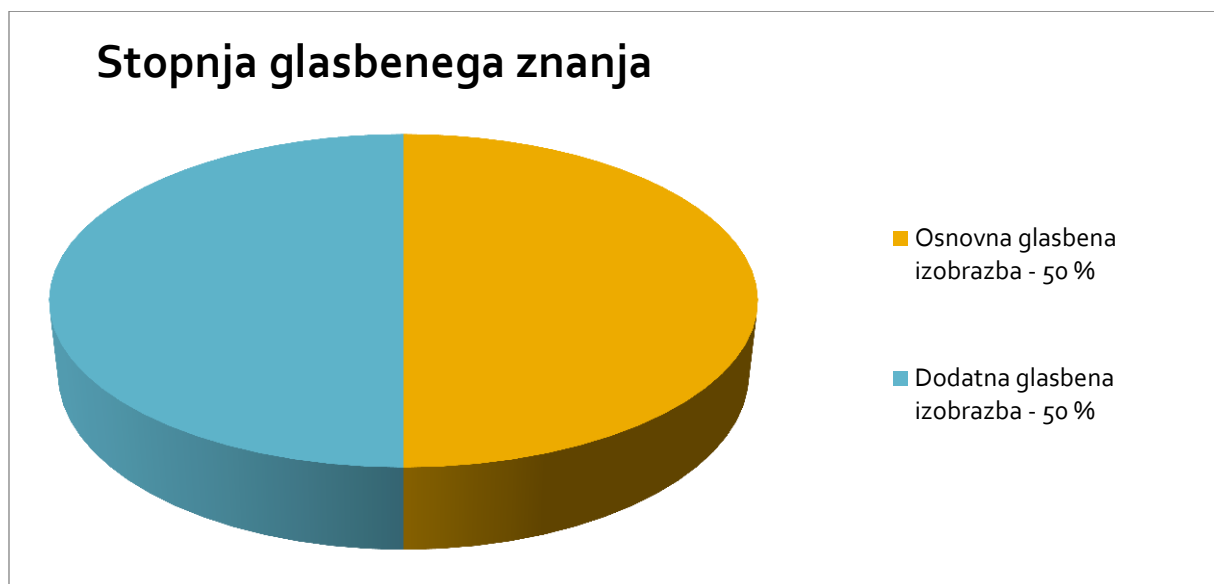
DA

NE

Če je odgovor da, prosim napiši stopnjo glasbene izobrazbe: _____

Stopnja glasbenega znanja	Število anketirancev [N=100]
Osnovna glasbena izobrazba	50 - [50 %]
Dodatna glasbena izobrazba	50 - [50 %]

Tabela 22: Analiza skupne ankete anketirancev z osnovnim in dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 1. vprašanje

Graf 19: Analiza skupne ankete anketirancev z osnovnim in dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 1. vprašanje

Analiza ankete je pokazala, da v vzorcu 100 anketirancev delež tistih z osnovno stopnjo glasbenega znanja enak deležu tistih, ki so dodatno izobraženi. Tako izenačen delež me je sicer presenetil, saj sem namreč pričakoval večji delež anketirancev z osnovno stopnjo glasbenega izobraževanja. Enaka deleža pa velja opravičiti tudi z izvajanjem spletne ankete,

v kateri sem vključeval ljudi iz širše skupnosti. Tovrsten rezultat pa zagotovo ni odraz morebitnih nejasnosti pri zasnovi vprašanja.

Pri anketirancih z dodatnim znanjem pa je v večini prevladovala dokončana nižja glasbena šola in višja stopnja osnovne glasbene šole. Med anketiranci so bili tudi dijaki umetniških gimnazij, glasbena smer ter akademsko izobraženi glasbeniki.

2. VPRAŠANJE

Kako bi označil svoj sluh na lestvici od 1 do 5? (1 - slab, 5 - izostren)

- 1 -

- 2 -

- 3 -

- 4 -

- 5 -

Ocena lastnega sluha	Število anketirancev [N=100]
1	1 - [1 %]
2	4 - [4 %]
3	26 - [26 %]
4	42 - [42 %]
5	27 - [27 %]

Tabela 23: Analiza skupne ankete anketirancev z osnovnim in dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 1. Vprašanje

Graf 20: Analiza skupne ankete anketirancev z osnovnim in dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 2. vprašanje

Ocena lastnega sluha se je po deležih, vidno v grafu 20, med anketiranci porazdeli po pričakovanih. Največji delež anketirancev je svoj sluh ocenilo z oceno 4, z oceno 4 pa so se najbolj ocenjevali tisti anketiranci, ki imajo dodatna znanja o glasbi. Prav tako pa je z oceno 5 svoj sluh ocenilo več tistih, ki imajo dodatna znanja o glasbi. Tako lahko zaključim, da so tisti, ki imajo boljše glasbene preddispozicije in le-te tudi nadgrajujejo z izobraževanjem, sposobni boljše glasbene komunikacije. Z doseženim kulturnim kapitalom jih lahko uvrščamo med poslušalce, ki po Adorno znajo izbirati dobro glasbo ter jo tudi dobro poslušati. V ocene tistih anketirancev, ki dosegajo zgolj osnovna znanja, pa velja podvomiti zgolj z vidika samokritičnosti. Ravno pomanjkanje samokritičnosti, ki jo kot pomemben dejavnik navaja Adorno, je tako lahko izvor množičnega pojava preprosti, množičnih in razpršenih uporabnikov glasbe. Vsekakor pa je razveseljiv podatek, da mladi kljub veliki zvočni obremenjenosti današnje družbe, svoj sluh v tako velikem odstotku ocenjujejo z zelo ter dobro izostrenim.

3. VPRAŠANJE

Kratko razloži, kaj je zate kvalitetna glasba?

- Avtorska glasba, ki drži neko aktualnost skozi več obdobj. Glasba, ki jo ne moreš podoživljati (že) po prvem poslušanju ampak jo postopoma spoznaš. Glasba, ki lahko z malo notami in besedila (oz. brez besedila) pričara ekstazo, čustva; ob njej menjaš čustva. Glasba ob kateri se sprostiš a hkrati razmišljaš večplastno o večjih stvareh.

Med poslušanjem kvalitetne glasbe si zaželiš, da bi lahko avtorja spoznal, poklical in bi dneve razpravljaj o tem kaj ga je pripeljalo do tega, da je napisal nekaj tako kvalitetnega.

Na kvaliteto vplivajo tudi vokal, znanje igranja inštrumentov - odličen vokal v sorazmerju z odličnim preigravanjem tudi predstavlja kvalitetno glasbo...

- Dobra vokalna glasba.
- Glasba, ki ima nek globlji pomen, sporočilnost, kvalitetne izvajalce.
- Nekaj novega, ne kopiranega. Pevec/pevka mora peti z dušo, da se vidi, da čuti pesem, ki jo poje. Kvalitetna glasba je tista, ki "živi" tudi po več letih predvajanja.
- Glasba, ki je vsebinsko lepa, ki vsebuje tehnično zapletene enote in ki kot celota zveni harmonično. Pomembna je tudi kvaliteta snemanja in glasbil.

Navedel sem le nekaj zanimivih odgovorov anketirancev, ki so na to, sicer navidezno lahko vprašanje, odgovarjali zelo zanimivo. Vsekakor bom pri tem vprašanju izpostavil prednost izvajanja spletne ankete, saj so bili odgovori spletnih anketirancev v večini dosti obširnejši in tudi boljši, ne glede na stopnjo glasbenega znanja.

Kljub v začetku postavljeni hipotezi, da mladi danes glasbo uporabljajo kot sredstvo potrošnje, brez večjega razlikovanja ter spoštovanja, pa se mi je pri odgovorih na 3. vprašanje odprl povsem drugačen zorni kot. Kritičnost do glasbe same, ustvarjalcev ter poustvarjalcev se je pokazala tako pri anketirancih z osnovnim kot tudi tistih z dodatnim

znanjem o glasbi. Močno so presenetili predvsem nekateri odgovori tistih, ki imajo zgolj osnovno znanje o glasbi, s katerimi so dokazali svoj spoštljiv odnos do glasbe kot sestavine kulture. Anketiranci so večinoma podajali izredno tehtne utemeljitve kaj po njihovem mnenju je kvalitetna glasba ter dokazali, da so sposobni razlikovanja in spoštovanja glasbe. Pri nekaterih odgovorih pa je prišlo tudi do konkretnega navajanja posameznih glasbenih zvrsti, ki jih definirajo kot kvalitetne. Odgovori na 3. vprašanje so tako dokazali, da moja teza ne odraža realne slike dojemanja glasbe.

4. VPRAŠANJE

V kolikšni meri so zate pomembna glasbena besedila? (1 - nepomembna, 5 - zelo pomembna)

Pomembnost besedil na lestvici od 1 do 5	Število anketirancev [N=100]
1	1 - [1 %]
2	0 - [0 %]
3	12 - [12 %]
4	52 - [52 %]
5	35 - [35 %]

Tabela 24: Analiza skupne ankete anketirancev z osnovnim in dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 4. vprašanje

Graf 21: Analiza skupne ankete anketirancev z osnovnim in dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 4. vprašanje

Odgovori na vprašanje 4 prikazujejo vrednotenje pomembnosti besedil v pesmi. Rezultat ankete je bil pričakovan, kvaliteta besedil pa je pomembna tako anketirancem z osnovnim kot tudi tistim z dodatnim znanjem o glasbi. Pomemben podatek pri anketi je prav tako dejstvo, da je kvaliteta besedila pomembna predvsem tistim anketirancem, katerih priljubljena zvrst glasbe je rock, rap ter več drugih zvrsti. Tako sem hipotezo, ki glasbo, ki ni komercialno naravnana obsoja na izumrtje, ovrgel. Prav tako pa se še enkrat potrdi že prej ugotovljeno dejstvo, da mladi dandanes razlikujejo in spoštujejo glasbo ter da le-to ne uporabljajo zgolj kot sredstvo potrošnje.

5. VPRAŠANJE

Se udeležuješ koncertov klasične glasbe, opernih in baletnih predstav?

Udeležba na koncertih klasične glasbe, opernih in baletnih predstavah	Število anketirancev [N=100]
DA	65 - [65 %]
NE	35 - [35 %]

Tabela 25: Analiza skupne ankete anketirancev z osnovnim in dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 5. vprašanje

Graf 22: Analiza skupne ankete anketirancev z osnovnim in dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 5. vprašanje

Pri vprašanju o obiskovanju koncertov klasične glasbe ter opernih in baletnih predstav je prišlo do večje razlike med obema skupinama. Večji delež anketirancev, ki obiskujejo koncerte klasične glasbe, operne in baletne predstave namreč predstavljajo anketiranci z dodatnim znanjem glasbe. Tovrsten rezultat pa lahko povežemo z glasbo in njenim pomenom v času socializacije. V vprašanju naštetih primeri kulturnih dogodkov so v veliki meri del tradicije, ki jo mladi pridobijo kot del kulturnega kapitala. Razveseljiv pa je podatek, da tako velik delež anketirancev sploh obiskuje tovrstne dogodke.

6. VPRAŠANJE

Katero zvrst glasbe poslušáš?

a)

Popularno glasbo.

b) Metal.

c) Rock.

č) Elektronsko glasbo.

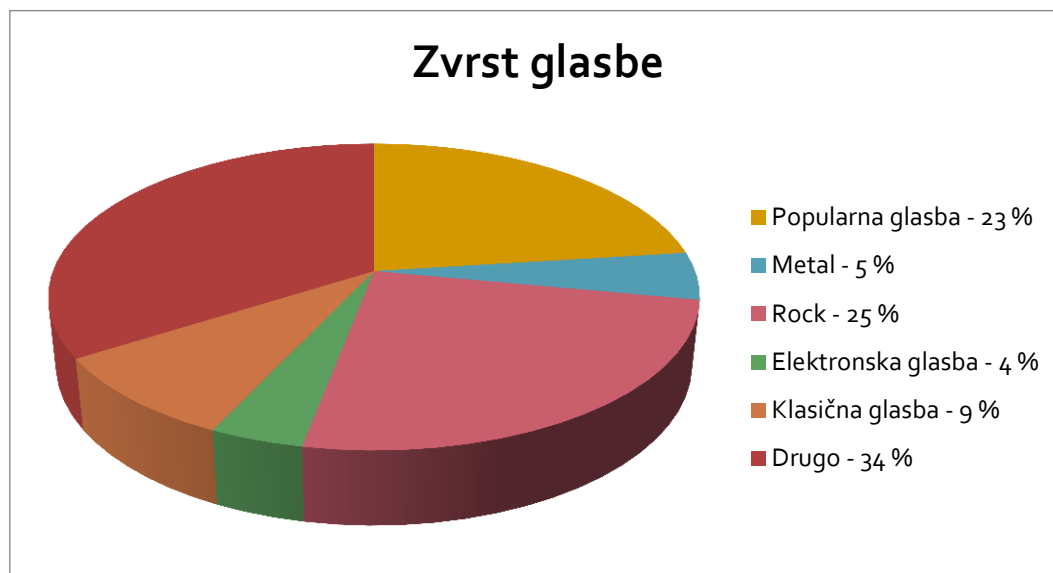
d) Klasično glasbo.

e) Drugo: _____

Zvrst glasbe	Število anketirancev [N=100]
Popularna glasba	23 - [23 %]
Metal	5 - [5 %]
Rock	25 - [25 %]
Elektronska glasba	4 - [4 %]
Klasična glasba	9 - [9 %]
Drugo	34 - [34 %]

Tabela 26: Analiza skupne ankete anketirancev z osnovnim in dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 6. vprašanje

Odgovori pod kategorijo drugo: vse od zgoraj naštetega, pop, rock, electro, rap, jazz, ...

Graf 23: Analiza skupne ankete anketirancev z osnovnim in dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 6. vprašanje

Po anketi sodeč mladi dandanes najraje poslušajo popularno glasbo (23 %), prav tako pa izredno velik delež, ki je označil zvrst poslušane glasbe pod kategorijo drugo, poslušá več zvrsti glasbe. V manjših odstotkih so med mladimi priljubljene zvrsti metala, elektronske glasbe ter klasične glasbe. Spet je zanimiva razlika med poslušalci z osnovnim ter tistimi z

dodatnim znanjem o glasbi. Anketiranci z dodatnim znanjem o glasbi namreč v večjem odstotku poslušajo klasično glasbo, rock ter druge (v večini primerov prevladuje odgovor več zvrsti). Tovrstna razdelitev deležev pa potrjuje tudi hipotezo, da bo glasba, ki ni komercialo naravnana teoretično lahko postala le kamenček v zgodovini glasbe. Tovrsten pojav močno sovпада s pojavom potrošniške družbe, ki z zvrstmi kot so npr. pop, spodbuja širjenje potrošniške miselnosti.

7. VPRAŠANJE

Kdo te je navdušil za tovrstno glasbeno zvrst?

- a) Starši.
- b) Prijatelji.
- c) Glasbene oddaje predvajane na radiju in televiziji.
- č) Zvrst sem spoznal sam.
- d) Drugo: _____

Navdušenje nad glasbeno zvrstjo s strani	Število anketirancev [N=100]
Starši	10 - [10 %]
Prijatelji	25 - [25 %]
Glasbene oddaje predvajane na radiju in televiziji	10 - [10 %]
Zvrst sem spoznal sam	46 - [46 %]
Drugo	9 - [9 %]

Tabela 27: Analiza skupne ankete anketirancev z osnovnim in dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 7. vprašanje

Odgovori pod kategorijo drugo: posebna doživetja, kombinacija več odgovorov, profesor flavte, brat, ...

Graf 24: Analiza skupne ankete anketirancev z osnovnim in dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 7. vprašanje

Rezultati ankete so pokazali, da se vzorec anketirancev dandanes nad posamezno glasbeno zvrstjo najbolj navdušuje zaradi lastnega raziskovanja zvrsti (46 %), prav tako je pomemben vpliv prijateljev. Zame še posebej zanimiv podatek je vsekakor bil, da je na odgovore pri tem vprašanju bolj kot stopnja glasbenega znanja vplivala ravno poslušana glasbena zvrst. Tako se je najbolj zastopan odgovor, zvrst sem spoznal sam, pojavljal predvsem pri tistih, ki poslušajo več glasbenih zvrsti, rock in klasično glasbo. Starši po anketi sodeč vplivajo predvsem pri navdušenju nad rockom, jazzom in klasično glasbo. Prijatelji pa so bili pomembne faktor pri navduševanju nad metalom, popularno glasbo in elektronsko glasbo. Podatek, da se je kar 46 % anketirancev samih navdušilo nad posamezno zvrstjo navdušilo gre iskati pri značilnosti sodobne družbe. Tako dostop do velikega vira informacij s svetovnim spletom ter pojavom piratstva ne predstavlja nobene ovire.

8. VPRAŠANJE

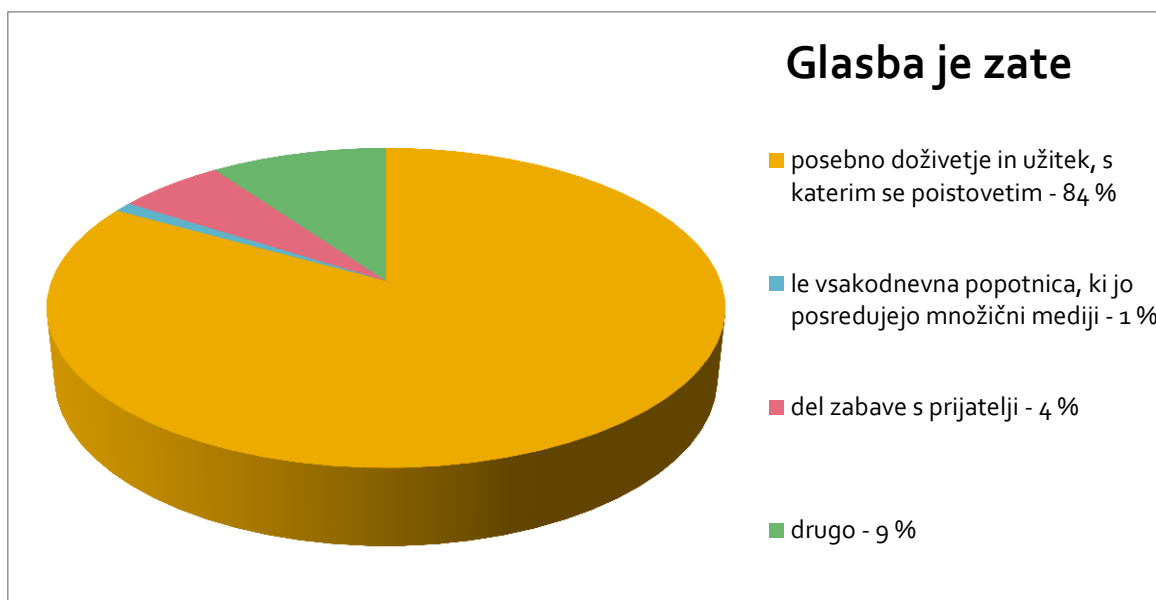
Glasba je zate

- a) posebno doživetje in užitek, s katerim se lahko poistovetim.
- b) le vsakodnevna popotnica, ki jo posredujejo množični mediji.
- c) del zabave s prijatelji.
- č) _____

Glasba je zate	Število anketirancev [N=100]
posebno doživetje in užitek, s katerim se poistovetim	84 - [86 %]
le vsakodnevna popotnica, ki jo posredujejo množični mediji	1 - [1%]
del zabave s prijatelji	6 - [6 %]
Drugo	9 - [9 %]

Tabela 28: Analiza skupne ankete anketirancev z osnovnim in dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 8. vprašanje

Odgovori pod kategorijo drugo: vse tri možnosti, del vsakdana, življenje, služba, ...

Graf 25: Analiza skupne ankete anketirancev z osnovnim in dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 8. vprašanje

Odgovori na 8. vprašanje so me po razdelitvi deležev močno presenetili. Pričakoval sem, da bo prevladujoč odgovor, da je glasba posebno doživetje in užitek s katerim se lahko poistovetimo, vendar pa nisem pričakoval tako velikega deleža. Takšno razporeditev velja morebiti pripisati tudi všečnosti možnega odgovora. Po odgovorih sodeč tako anketiranci do glasbe ohranjajo nek spoštljiv odnos in do nje niso potrošniško naravnani. Posebej zanimivi pa so bili odgovori pod kategorijo drugo, ki so pokazali pestrost dožemanja in umeščanja glasbe v človekovo življenje. Pojavili so se predvsem odgovori, da je glasba njihova služba, skupek vseh treh odgovorov ter življenje.

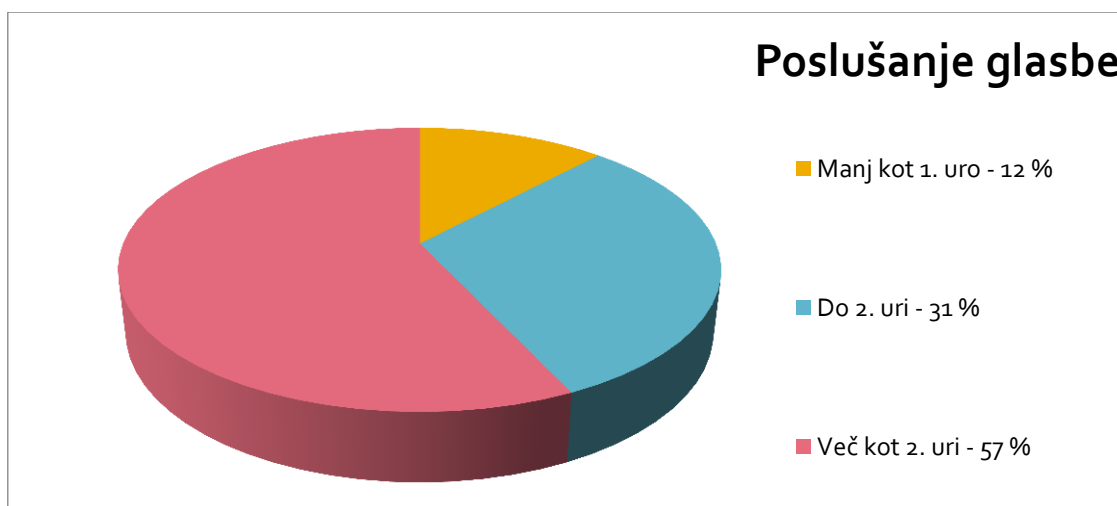
9. VPRAŠANJE

Glasbo dnevno poslušam

- a) manj kot 1. uro.
- b) do 2. uri.
- c) več kot 2 uri.

Poslušanje glasbe	Število anketirancev [N=100]
Manj kot 1. uro	12 - [12 %]
Do 2. uri	31- [31%]
Več kot 2. uri	57 - [57 %]

Tabela 29: Analiza skupne ankete anketirancev z osnovnim in dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 9. vprašanje

Graf 26: Analiza skupne ankete anketirancev z osnovnim in dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 9. vprašanje

Odgovori anketirancev na 9. vprašanje so dober pokazatelj predvsem količine potrošnje oziroma uporabe glasbe. Kot zanimivost, ki se je odkrivala tekom analiziranja podatkov, pa velja omeniti, da glasbo najdlje poslušajo ravno tisti anketiranci, ki so za svojo najljubšo glasbeno zvrst izbrali rock ter klasično glasbo. Tovrstna razdelitev deležev je bila skoraj pričakovana in jo je mogoče pripisati ravno sodobni potrošniški družbi, ki močno spodbuja množično uporabo oziroma poslušanje glasbe. Zanimivo pa je ravno notranje nasprotje, saj ravno ljubitelji rocka ter klasične glasbe najbolj poslušajo oziroma uporabljajo glasbo, čeprav se pogosto pri teh dveh zvrsteh pojavlja izrazito nasproten odnos do potrošniške družbe.

10. VPRAŠANJE

Ali je glasba vplivala na tvojo vključitev v okolje sovrstnikov?

Vpliv glasbe na vključevanje v okolje sovrstnikov	Število anketirancev [N=100]
DA	35 - [35 %]
NE	65 - [65 %]

Tabela 30: Analiza skupne ankete anketirancev z osnovnim in dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 10. vprašanje

Graf 27: A Analiza skupne ankete anketirancev z osnovnim in dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 10. vprašanje

Tudi pri 10. vprašanju se je med raziskovanjem pojavil zanimiv podatek, da se je odgovor DA pojavljal predvsem pri tistih anketirancih, ki so kot priljubljeno zvrst izbrali metal, rock ter elektronsko glasbo. Tovrstna glasba je v preteklosti namreč bila vzgib za razvoj posameznih subkultur, ki so se seveda razvijale z lastnimi specifikami.

11. VPRAŠANJE

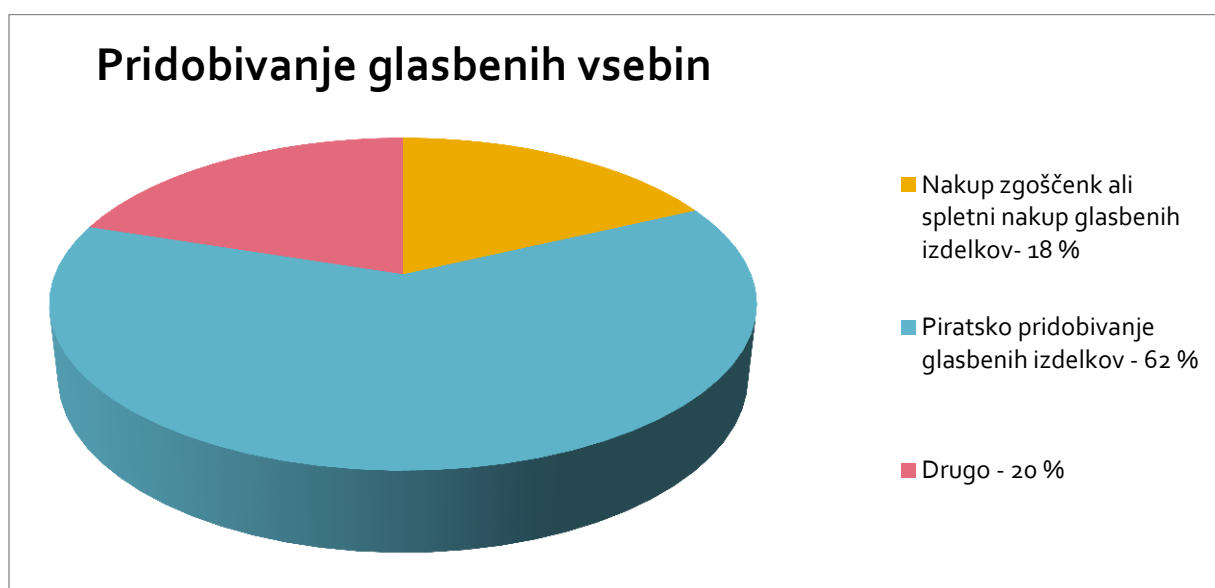
Pri pridobivanju glasbenih vsebin

- a) se odločam za nakup zgoščenk ali spletni nakup glasbenih izdelkov, s čimer spodbujam varstvo avtorskih pravic avtorjev.
- b) se odločam za piratsko pridobivanje glasbenih izdelkov na svetovnem spletu.
- c) drugo: _____

Pridobivanje glasbenih vsebin	Število anketirancev [N=100]
nakup zgoščenk ali spletni nakup glasbenih izdelkov	18 - [18 %]
piratsko pridobivanje glasbenih izdelkov	62 - [62 %]
drugo	20 - [20%]

Tabela 31: Analiza skupne ankete anketirancev z osnovnim in dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 11. vprašanje

Odgovori pod kategorijo drugo: nakup zgoščenk in piratsko pridobivanje glasbenega materiala, zgolj predvajanje glasbe na spletnem mestu Youtube, ...

Graf 28: Analiza skupne ankete anketirancev z osnovnim in dodatnim znanjem glasbe: odgovori na 11. vprašanje

Izredno velik odstotek piratsko pridobljenih glasbenih izdelkov je bil pri 11. vprašanju pričakovan. Razlog je vsekakor vsesplošna možnost pridobivanja informacij na svetovnem spletu. Zanimivi so bili predvsem nekateri odgovori kategorije drugo, kjer so nekateri zapisali, da je pomembna ravno kombinacija nakupovanja zgoščenk ter v določeni meri tudi piratsko pridobivanje glasbenih izdelkov. Pri nakupovanju zgoščenk pa tudi misel, da je dobro glasbo vredno tudi plačati ter s tem spodbuditi glasbenike k možnosti nadaljnega ustvarjanja.

12. VPRAŠANJE

Kaj je zate zvok moderne družbe?

- Širše priznan, popularen zvok.
- Zvok, ki se pojavlja kot stranski produkt moderne družbe.
- Prometni hrup.
- Vse kar današnja družba izraža na slišni ravni.
- Nekvalitetna medijsko vsiljena glasba, ki jo je sprejela nekritična družba.
- Zvok ptičjega petja, zvokov z ulice, promet, šelestenje listov, koncert simfoničnega orkestra, ...
- Zagotovo nekaj, kar odraža čas in razmere naše moderne družbe. Je proizvod novih instrumentov.
- Glasba, ki se v tem času posluša po svetu, predvsem med mladimi.
- Ne vem.

Odgovori na 12. vprašanje ankete so bili po pričakovanju izrazito pestri. Vsekakor moram izpostaviti problematiko, da očitno velika večina ni dobro razumela pojma zvok moderne družbe. Tako so odgovori izrazito skoncentrirani na posamezne glasbene zvrsti, ki se nekaterim zdijo izrazito nekvalitetne. Velik delež anketirancev tako pod pojmom zvok moderne družbe ni razumel širine tega pojma in samega pojava v modernem svetu. Kvaliteta posameznih odgovorov pa se je lahko izrazito razdelila glede na tiste anketirance, ki ima zgolj osnovna ter tiste z dodatnim znanjem o glasbi.

4.2 INTERVJU

Za mnenje o sami glasbi ter dojemanju le-te sem povprašal tri z glasbo močno povezane posameznike. Kot prvi je odgovarjal uveljavljen slovenski violinist, skladatelj in dirigent Nenad Firšt. V intervjuju je sodeloval tudi eden izmed avtorjev razstave Opereta! pianist, profesor glasbe, umetniški vodja ter producent Gregor Deleja. Kot predstavnik mlade generacije skladateljev pa je na vprašanja odgovarjal celjski skladatelj Leon Firšt.

4.2.1 INTERVJU Z NENADOM FIRŠTOM

Nenad Firšt je na ljubljanski univerzi diplomiral iz kompozicije pri profesorju Danetu Škerlu ter violino pri profesorju Roku Klopčiču. Svoja znanja je izpopolnjeval na seminarjih v Sloveniji, na Hrvaškem, Madžarskem in v Franciji. Od leta 1988 dalje deluje kot umetniški vodja in dirigent Celjskega godalnega orkestra. Od leta 2008 je Nenad Firšt tudi predsednik združenja slovenskih skladateljev, prav tako pa opravlja funkcijo predsednika Glasbene mladine Slovenije. Opus njegovih del obsega tako dela za solo instrumente, komorno glasbo ter simfonije, dela pa so bila izvedena tudi v ZDA, Braziliji, Avstraliji, Rusiji, Koreji, Japonski in na Tajskem. Nenad Firšt pa je bil v letu 2009 tudi dobitnik nagrade Prešernovega sklada.

1. Kot violinistu, skladatelju in dirigentu vam glasba v življenju verjetno predstavlja pomembno vlogo. Bi glasbi oziroma slušnemu zaznavanju pri procesu socializacije lahko v sodobni družbi dali velik pomen ali se je le-ta zmanjšal?

V zadnjih desetletjih lahko opazujemo neverjetno produkcijo trendov (stilov) popularne (zabavne) glasbe, ki imajo velikokrat pomembno funkcijo pri identifikaciji s posamezno socialno skupino. Pojav je nedvomno bolj zanimiv za sociologe kot za glasbenike, saj ta produkcija ponuja praviloma šablonske oblike, ki v glasbenem smislu ne predstavljajo posebnega izziva, pa tudi konzumenti relativno večjo pozornost namenjajo besedni sporočilnosti.

Moje poklicno življenje in prosti čas zaznamuje umetniška glasba.

2. Ste zunanji sodelavec Zavoda Celeia Celje, kjer delujete kot umetniški vodja glasbenih dejavnosti in vodja glasbene produkcije. Bi lahko z vidika producenta glede na obiskanost in zanimanje za koncerte ocenili, kakšno je vrednotenje glasbe med mladimi? Jo ti uporabljajo le kot sredstvo potrošnje ali do nje še gojijo neko spoštovanje?

Obiski koncertov so, spričo razvoja in dostopnosti medijev za predvajanje, le manjši del vsakdanjega poslušanja in doživljanja glasbe. Kar se tiče vrednotenja glasbe med mladimi, enoznačnega odgovora ne morem ponuditi, a prepričan sem, da poslušanje dobre (tudi zahtevnejše) glasbe vsakega posameznika čustveno in intelektualno stimulira na pozitiven način.

3. Bi se strinjali s tezo, da se je vloga glasbe v družbi v zadnjem stoletju močno spremenila?

Zadnjih sto let se je celotna družba silovito spremenila (in se še spreminja), zato se je spremenila večina vlog, tudi glasba deli to usodo.

4. *Se mladi dandanes še udeležujejo koncertov z nekomercialno naravnano glasbo? Menite, da lahko nekomercialno naravnana glasba postane le kamenček v zgodovini ali celo povsem zatone v pozabo?*

Nažalost je pri nas in po svetu opazen upad obiskovalcev koncertov umetniške glasbe, a tudi če ta glasba ne bo močno prisotna v zavesti družbe, ne bo šla v pozabo. Glasba namreč ni v krizi, tudi kadar ima družba nekaj težav.

5. *Kot skladatelj se verjetno tudi sami borite z avtorskimi pravicami vaših del. Menite, da množična kultura z vsesplošnim pretvarjanjem glasbe v sredstvo potrošnje glasbo izkoristi ter ji odvzame njeno vrednost?*

Avtorske pravice, oz. varstvo intelektualne lastnine je področje, na katerem naša država, žal, zaostaja ne le za Evropo, temveč tudi za balkanskimi državami. Le s težavo se pri nas krepí zavest o tem, da je umetniško delo zasebna lastnina avtorja (še sedemdeset let po smrti), uporaba pa terja določeno nadomestilo, podobno kot storitev javnega prevoza... Potrošniška (zlo)raba lahko le začasno vpliva na komercialni »uspeh« oz. »neuspeh« izdelka, kreativna potencia umetniškega dela se pa izmika vsakršni presoji na osnovi tržne logike.

6. *Kot glasbenik, skladatelj in umetniški vodja ste verjetno dobro seznanjeni tudi s fizikalnimi lastnostmi zvoka in zvočnih pojavov. Pri svojih delih dosledno upoštevate zakonitosti akustike, sploh npr. pri samemu številu, pestrosti in postavitvi instrumentov?*

Akustika je za glasbo enako pomembna kot statika za arhitekturo. Še tako sodobna, zanimiva ali inovativna stavba bo, brez doslednega upoštevanja naravnih zakonov statike, nevarna za bivanje, ali se bo preprosto zrušila. Tudi v glasbi je podobno; le upoštevanje akustičnih in fizikalnih principov zagotavlja glasbeni ideji primerno artikulacijo in slišnost v zvočnem prostoru, tako pri Mozartu, kot pri najsodobnejšem avantgardnem skladatelju.

7. *Če bi primerjali glasbo z jezikom, oba sta namreč sredstvo komunikacije, kateremu bi dali prednost? Katere razlike so za vas ključne?*

Z večkrat slišano mislijo, da je glasba sredstvo komunikacije, nisem nikoli do konca soglašal. Glasba je najbolj abstraktna umetnost, govori v sebi lastnem jeziku in o sami sebi. Vsakega posameznika se dotika drugače in semantično jasnih sporočil ni zmožna posredovati. Kot umetnik se posvečam glasbi, kadar želim komunicirati, pa uporabljam jezik.

8. *Katero temeljno potrebo oz. potrebe glasba zadovoljuje v vašem življenju?*

Ne le glasba, tudi druge umetnosti (zlasti literatura) zadovoljujejo vse moje potrebe, ki niso fiziološkega izvora.

9. *Kaj vam predstavlja zvok moderne družbe?*

Besedo moderno uporabljam izključno v tehnološkem kontekstu, v umetnosti (najbrž tudi v družbi) je njen pomen zavajajoč. Če bi moral govoriti o zvoku današnje družbe, bi rekel da sledi trendu splošnega onesnaževanja. Nasičenost s hrupom terja nujno terapijo tišine!

4.2.2 INTERVJU Z GREGORJEM DELEJO

Za dodatne informacije o samemu pomenu glasbe in spreminjanju le-tega skozi zgodovino, sem povprašal tudi Gregorja Delejo, enega izmed avtorjev razstave *Obrazi operete*, ki je nastala kot plod uspešnega mednarodnega sodelovanja v projektu JUMUM. Prof. Gregor Deleja sicer deluje kot profesor glasbe na Gimnaziji Celje - Center, širši celjski publiki pa je verjetno boljše znan kot viden član Rotary kluba Celje - Barbara Celjska, skladatelj, pianist kvinteta Gamma, umetniški vodja vokalnih sestavov Oktet 9 ter FaVoZe in producent ter vodja projektov v zavodu Hiša kulture Celje.

1. Kot profesorju glasbe Vam verjetno na vprašanje o pomenu glasbe v primarni socializaciji in nadaljnji vključitvi posameznika v družbo ne bo težko odgovoriti, pa vseeno. Kakšen pomen pripisujete glasbi pri procesu inkulturacije oziroma človekovega vključevanja v družbo?

Če izhajamo iz popolnoma preverljivih trditev, da kvalitetna glasba (stilno gledano ni nujno da ravno klasična oziroma) pri otrocih v najzgodnejšem obdobju, torej v času primarne socializacije, spodbudno vpliva na boljšo prostorsko in časovno predstavo, ustvarjalnost, izboljša znanje matematike, estetski čut, poveča zmožnost izražanja čustev, izboljša verbalne in intelektualne sposobnosti, vpliva na socialne stike in celo na povečanje sposobnosti za učenje tujih jezikov, potem lahko, zlasti kot učitelj glasbe, tej umetnosti pripišem velik pomen za proces inkulturacije. Je pa seveda potrebno dodati, da glasba v tem obdobju potrebuje ustrezen prevod, se pravi, da moramo otroka glasbo naučiti poslušati in razumeti.

2. Bi se lahko strinjali s tezo, da je dandanes med čutili v ospredju predvsem vid, ostala čutila pa so v zaznavanju močno potisnjena v ozadje?

S to trditvijo se ne bi povsem strinjal. Menim, da so danes čuti zlasti pomešani in v stilu potrošniške družbe podvrženi marketinškim zakonitostim, ki skušajo vizualno podkrepiti tudi z auditivnim in ostalim čutnim zaznavanjem, da bi se dosegel nek usmerjen namen. Tako vid kot tudi sluh sta podvržena precejšnjemu kaosu impulzov oz. vizualnemu in zvočnemu onesnaženju, ki otežuje sposobnosti ločevanja med estetsko zadostnim in nezadostnim.

3. Kot eden izmed avtorjev razstave o opereti, ki ste jo pod okriljem projekta JUMUM pripravljali v Hiši kulture Celje, v sodelovanju z Muzejem novejšje zgodovine Celje, ste verjetno dobro seznanjeni tudi z družbeno-zgodovinskimi okvirji in samim pomenom glasbe v 19. stoletju. Je glasba z razvojem v današnjo sodobno postindustrijsko družbo izgubila pomen ali se ji je morda ta pomen celo povečal?

Umetnostna zgodovina je izrazito dialektična. Večinsko sprejeti upori proti trenutnemu trendu vedno rodijo reakcijo, ki postavi okvire novega umetnostnega obdobja, ki se spogleduje z neko tradicijo pred tistim, ki ga skuša rušiti. Če je klasicizem, ki obuja renesančne vrednote, odgovor baroku in renesansa tista, ki antične ideje postavlja v opozicijo srednjeveškemu teocentrizmu, potem je romantika obujanje baroka, konec romantike pa zopet klasicistično očiščenje prenasičenega umetnostnega sveta. Današnjo glasbo težko vrednotimo, saj nam manjka ustrezna časovna komponenta. Je pa ta proces nedvomno zanimiv, saj z globalizacijo glasba dobi še druge »tržne« razsežnosti, ki jih v

prejšnjih obdobjih ni imela. Stik zvočnih svetov je vse hitrejši in vedno bolj agresiven in pomen nacionalnih elementov ravno tako pomemben kot vsi poskusi ustvarjanja nadnacionalnih zvočnih svetov, ne glede na zvrst aktualne glasbe.

4. Kako bi kot profesor glasbe ovrednotili dojetanje glasbe med mladimi? Bi se strinjali s tezo, da je glasba med mladimi postala v večini le sredstvo potrošnje?

Prej omenjeni tržni moment glasbe sodobnosti (ne glede na zvrst) je seveda postal dojemljiv tudi v očeh različnih industrij, ki išče svoje prodajne kanale tudi z raziskovanjem identitet in življenjskih stilov mladostnikov v času njihovega iskanja in oblikovanja samopodobe. Glasbena industrija tako spretno »zastopa« različne »življenjske stile«, ki, večinoma na nezavedni ravni, vplivajo na potrošnika, v tem primeru mladostnika. Zvezdnitvo in ikone tako nezavedno narekujejo estetske smernice, ki se prepletajo z najrazličnejšimi ravni posameznikovega življenja. Pregovorno mladostno uporništvo, v preteklosti velikokrat vezano na subkulture (hipi, punk, rock ...), najbrž že več kot desetletje ni »spontano«, ampak spretno orodje marketinških strategov in gonilo potrošnje med mladimi.

5. Ali kot producent in vodja projektov v Hiši kulture Celje menite, da je izrazito nekomercialno naravnano glasbo, med katero lahko umestimo tudi klasično glasbo, v današnji družbi možno popularizirati? Ali bo klasična glasba tudi v prihodnosti ostala sestavni del naše kulture?

Popularizacija klasične glasbe je vezana na čas in prostor. Glede na aktualne razmere, zlasti v Evropi in ZDA, se to dogaja preko komercializacije klasične vsebine – se pravi za potrošnika dovolj privlačne embalaže. Dokler je tovrstna komercializacija v mejah normale in tudi pod nekim nadzorom stroke (primer »Trije tenorji«) lahko to resni glasbi do neke mere koristi, ker se nek procent populacije vendarle odloči tudi za spremljanje nekomercialnih glasbenih dogodkov. Je pa tovrstnih nenadzorovanih ekscesov vedno več in pojavljati se je začel kontra učinek. Klasična glasba bo na vsak način ostala del naše kulture, jo bo pa potrebno opremiti z novimi, prilagojenimi prevodi in jo v večji meri vključiti zlasti v otroštvo. Mogoče je v tem trenutku bolj problematična alternativna glasba, zlasti zaradi prej omenjenih glasbenih industrij popularne glasbe, ki je zaradi finančne premoči in nenehne slišnosti (onesnaženja) povsem utišala upor proti tej glasbi, ki se je nekoč manifestiral v alternativnih glasbenih stilih.

6. Kot glasbenik, skladatelj in umetniški vodja ste verjetno dobro seznanjeni tudi s fizikalnimi lastnostmi zvoka in zvočnih pojavov. Pri svojih delih dosledno upoštevate zakonitosti akustike, sploh npr. pri samemu številu, pestrosti in postavitvi instrumentov?

Vsekakor, če le to dopuščajo možnosti.

7. Če bi primerjali glasbo z jezikom, oba sta namreč sredstvo komunikacije, kateremu bi dali prednost? Katere razlike so za vas ključne?

Glasba doseže in aktivira dele možganov, ki jih jezik kot pogovorno sredstvo ne. Pri glasbi se aktivirajo deli možganov, ki so odgovorni za ugodje, prijetnost. Pri prepoznavanju ritma morata sodelovati obe možganski hemisferi. Zanimiva je tudi glasbena terapija, s katero se izboljšuje pozornost, izražanje čustev, kognitivne funkcije, razvija komunikacijske veščine, verbalne sposobnosti ... Če je jezik vezan na neke konkretne gramatične strukture, ki so

lastne neki jezikovni skupini in okolju, potem je glasba tozadevno bolj univerzalna, zlasti misleč na njena temeljna gradnika – zvok in ritem.

8. Katero temeljno potrebo oz. potrebe glasba zadovoljuje v vašem življenju?

Vsekakor je to pri meni kot glasbeniku eksistenca, svoboda, samouresničitev, ustvarjalnost ...

9. Kaj vam predstavlja zvok moderne družbe?

Predvsem oblico hrupa, ki moti zaznave estetsko vrednih zvokov in posledično glasbe. Zlasti, ker lahko vedno znova priklimam trditvi, da so najlepši zvoki tisti, ki jih lahko postavimo ob bok tišini, ki pa je danes tako rekoč ni več ...

4.2.3 INTERVJU Z LEONOM FIRŠTOM

Za predstavitev svojega pogleda na glasbo sem prosil tudi mladega celjskega skladatelja Leona Firšta, ki mi bo kot predstavnik mlade generacije poskušal odkrit pogled mlade populacije na glasbo danes. Leon Firšt se je rodil 30. junija v Celju in svojo glasbeno pot pričel že pri sedmih letih z igranjem klarineta. Nižjo glasbeno šolo je zaključil na Glasbeni šoli Celje, kjer je pri trinajstih pričel tudi z učenjem tolkal. Šolanje je nato nadaljeval na srednji stopnji, kjer je uspešno zaključil tretji letnik. Leonovi začetki skladanja segajo v osnovno šolo, prvo javno izvedeno delo pa je napisal pri starosti 12. let. Leonov opus obsega tako komorno kot tudi orkestralno glasbo, preko 20 njegovih del pa je bilo doslej izvedeno v Sloveniji, Avstriji ter na Hrvaškem. Njegovo zadnje večje sodelovanje pa je zagotovo bilo v okviru projekta JUMUM, katerega slovenska partnerja sta bila Muzej novejšje zgodovine Celje in Hiša kulture Celje. Leon je tako kot eden izmed mladih evropskih skladateljev tudi celjski publiki predstavil svojo prvo glasbeno-gledališko delo, in sicer opereto Usanjano življenje.

1. Meniš, da ima glasba velik pomen pri procesu vključevanju posameznika v družbo?

Odvisno. Če gre za glasbenika ali nekoga, ki se za glasbenika ima, igra seveda glasba včasih tudi odločilno vlogo pri izbiri družbe in vključevanju v le-to, ko pa gre za ljudi, ki se z glasbo ne ukvarjajo, pa imajo veliko večji pomen stvari, kot so družbeni status, obleke, izgled.

2. Katera glasbena zvrst pa se pri tebi pojavlja na seznamu predvajanih skladb?

Najstniška leta sem preživel z igranjem v rock bendu, tako da sem sledil razvoju rocka, a najpogosteje gre za umetniško glasbo, trenutno najbolj iz obdobja romantike.

3. Kakšno je tvoje dožemanje glasbe? Jo spoštuješ ali je v tvojem življenju le sredstvo potrošnje?

Tu je potrebno razdeliti glasbo na dve veji. Glasba v pravem pomenu besede je umetniška, ki jo seveda spoštujem in se od nje ponižno učim. Kar si pa na žalost večina ljudi predstavlja pod pomenom glasba, je pač sredstvo potrošnje, kjer ni umetniške vrednosti. No, seveda obstajajo izjeme.

4. Kako pa glasbo dojemajo tvoji sovrstniki, kot vrednoto ali le kot sredstvo potrošnje?

Zelo različno. Verjetno nihče, ki se drugače ne ukvarja z glasbo, ne gleda na glasbo kot na neko vrednoto, ampak jo enostavno posluša zaradi drugih stvari, če jo izvaja kakšna kontroverzna oseba, če je lepo besedilo ali če je kul videospot ali je na »šus«. Toda v moji družbi se glasba prepozna kot vrednota.

5. Se je po tvojem mnenju vloga glasbe skozi stoletja do današnjih dni močno spremenila? Kakšno vlogo ima glasba med mladimi danes?

Seveda, včasih so bili glasbeniki veliko bolj spoštovani in to zgolj zaradi glasbe, ki so jo ustvarjali. Ustvarjanje glasbe je bil včasih privilegij le peščice ljudi, ki so bili za to nadarjeni in so celo življenje posvetili le temu. Zato je bilo različne glasbe manj, a je bila ta spoštovana in kvalitetna. Danes je glasba po mojem mnenju preveč dostopna. S tem ne mislim dostopnosti že narejene glasbe, to je seveda odlično. Gre za to, da se s komercialno glasbo ukvarja toliko ljudi, da je izgubila smisel. Vsak je lahko skladatelj.

Glede vloge glasbe danes pa je spet to čisto odvisno od različnih družb. Med mladimi, ki se z glasbo resno in tudi amatersko ukvarjajo ima seveda povezovalno vlogo, saj imajo takšni neskončno materiala za debate. Spet v življenju tistih, ki se z glasbo ne ukvarjajo nima le-ta nobene večje vloge. Seveda je to le moje mnenje, ko laično primerjam to s športom in športnimi rezultati. Nekaterim navijanje za nek športni klub predstavlja smisel življenja, jaz pa v tem ne vidim pomena.

6. Je med mladimi popularna le komercialno naravnana glasba ali morda še obstajajo navdušenci nad klasično glasbo?

Seveda je neskončno bolj popularna komercialna glasba. Ampak sem vesel, ko opažam, da je v moji družbi vedno več navdušencev nad klasiko. Po mojem mnenju je obdobje poslušanja komercialne glasbe le obdobje v življenju vsakega resnega glasbenika, ki ga je pač treba prerasti.

7. Meniš, da bo med mladostniki klasična glasba skozi leta izginila in se izgubila v mozaiku zgodovine glasbe?

Ne, menim da bodo vedno ostali glasbeniki in intelektualci, ki bodo prepoznali, kako žaljiva je v bistvu popularna glasba do današnjih poslušalcev (spet, seveda so izjeme) in se bodo posvetili izobraževanju in poslušanju, včasih tudi pisanju umetniške glasbe.

8. Se je z ekspanzijo množičnih medijev in popularizacijo potrošnje po tvojem mnenju pomen glasbe v človekovem vsakdanu zmanjšal?

Da, ampak spet le pri neglasbenikih. Tisti, ki se z glasbo ne ukvarjajo, je enostavno ne spoštujejo več, saj je preveč vsega.

9. Kot glasbenik in skladatelj verjetno dobro poznaš tudi fizikalne lastnosti zvoka in zvočnih pojavov. Pri svojih delih dosledno upoštevaš zakonitosti akustike, sploh npr. pri samemu številu, pestrosti in postavitvi instrumentov?

Začel sem komponirati zelo zgodaj, brez izobrazbe in po eni strani mi je bilo tako všeč, ker sem imel prosto pot, po drugi strani sem pa le počasi »odkrival toplo vodo«. Nikoli se nisem posvečal fizikalnim lastnostim zvoka, vedno sem iskal, kar se je meni zdelo lepo. Odnosi med inštrumenti, harmonija, orkestracija ... In seveda, vse to temelji na fizikalnih lastnostih zvoka.

10. Če bi primerjal glasbo z jezikom, oba sta namreč sredstvo komunikacije, kateremu bi dal prednost? Katere razlike so zate ključne?

Čeprav sem glasbenik, bi težko primerjal glasbo z jezikom. V svetu v katerem živimo, bi dal prednost jeziku, saj lahko z glasbo komuniciramo šele ko so vse druge stvari urejene.

11. Katero temeljno potrebo oz. potrebe glasba zadovoljuje v tvojem življenju?

Glasba mi pomeni veliko stvari, zato bi težko opredelil, katere potrebe zadovoljuje. Zadovoljuje mi enostavno potrebo po glasbi.

12. Kaj pa je zate zvok moderne družbe?

Moderna družba je tako razkrojena in zmešana, da je zvok moderne družbe vse. Predstavljam si toliko vsega, da le še šumi. Zvok moderne družbe je šum.

5. ZAKLJUČEK

Glasba in njen odnos do družbe je raziskovalna naloga, s katero sem želel najprej podrobneje predstaviti vpliv glasbe med dandanašnjo družbo.

Moja prva hipoteza je bila, da socializacija dandanes poteka predvsem preko vidnega zaznavanja, ostala čutila pa so v ozadju. Tezo sem dokazoval z intervjujem, deloma pa tudi z analizo virov. Z mojo hipotezo so se delno strinjali vsi trije sogovorniki, skladatelj Nenad Firšt in profesor glasbe Gregor Deleja pa sta še dodatno izpostavila pozitiven vpliv glasbe na otroke pri procesu socializacije. Sogovorniki so se strinjali, da v potrošniški družbi socializacija poteka preko skupka vidno-slušnih zaznav, tako da svoje teze ne morem niti ovreči in niti potrditi. V primeru nadaljnjega raziskovanja pa bi vsekakor bilo smiselno preoblikovati začetno hipotezo ter se tako izogniti morebitnim težavam pri potrjevanju oziroma ovračanju postavljenih hipotez.

Moja druga teza je bila, da ima glasba kot sestavni del kulture pomemben pomen pri procesu socializacije. To tezo lahko po dokazovanju z intervjujem in tudi analizo virov potrdim. Vsi sogovorniki so se strinjali, da glasba izredno pozitivno vpliva na sam proces socializacije. Še posebej zanimivi so pozitivni učinki, ki jih je v intervjuju navedel prof. Gregor Deleja. Teza ima svojo podporo tudi v teoretični osnovi Adorna, ki glasbo, kot pomemben segment kulturnega kapitala, ter dojemanje le-te predstavlja kot pomemben dejavnik nadaljnjega delovanja v družbi.

Tezo, da mladi glasbo dandanes uporabljajo predvsem kot sredstvo potrošnje, brez večjega razlikovanja ter spoštovanja, sem dokazoval tako z teoretičnim jedrom, kot tudi z izvedeno anketo in intervjuji. Predvsem anketa je pokazala, da mladi kljub izredno nasičenemu umetnostnemu svetu ohranjajo spoštovanje do glasbe. Prav tako glasbo s svojimi specifikami razlikujejo ter jo prej definirajo kot potrebo in ne kot sredstvo potrošnje. Se pa je pri tej hipotezi pojavil problem izredne širine, ki sem jo moral nato preverjati skozi več vprašanj v anketi. Prav tako so sogovorniki v intervjuju opozorili na problem enoznačnosti pri tovrstnem analiziranju vrednotenja glasbe. Del teze, ki govori o razlikovanju in spoštovanju glasbe, tako lahko ovržem, ne morem pa povsem ovreči prvega dela. Anketa je namreč pokazala izredno velik odstotek tistih, ki glasbo uporabljajo v velikih količinah, kar pa že je tudi značilnost potrošniško naravnane družbe.

Hipotezo, da se je vloga z razvojem družbe v zadnjem stoletju v izrazito informacijsko obliko močno spremenila lahko potrdim. Analiza virov in intervju sta namreč potrdila moja predvidevanja. Raziskovanje fizikalnih lastnosti zvoka in novejši pojavi proizvodnje zvoka, so tako spremenili tudi vlogo zvoka in glasbe v moderni informacijski družbi. Teoretično podlago hipoteze pa so potrdili tudi sogovorniki, ki so spreminjanje vloge glasbe pripisali ravno spreminjanju družbe.

Predvidevanje, da bo glasba, ki ni komercialno naravnana postala le kamenček v zgodovini izginule glasbe, lahko ovržem. Že sam proces raziskovanja virov ter odgovori anket in intervjuvancev so namreč pokazali, da sploh v današnji družbi informacije o glasbi in sama glasba, ne glede na zvrst in usmerjenost, bo ostala. Pri tej tezi tako lahko dodam, da verjetno množičnost informacij, kar dotiče možnost izgubljanja informacij, je prednost

današnje družbe. Se pa s količino vsekakor odmikamo od bistva oziroma temeljnega pomena glasbe.

Moja zadnja teza pa je bila, da množična kultura s pretvarjanjem glasbe v sredstvo potrošnje glasbo izkorišča ter ji tako odvzema njeno vrednost. Tudi pri tej tezi se je pojavil problem morebitnega enoznačnega odločanja. Z analizo virov ter intervjuji sem namreč prišel do spoznanja, da se glasba pojavlja v različnih oblikah, ki pa ni nujno da so njena negativna pretvorba. Tako teze ne morem ne potrdit in niti ovreč, saj obstajajo primeri izrazitega izkoriščanja ter odvzemanja vrednosti glasbe, kot tudi primeri, ko je pretvarjanje glasbe le del umetniškega procesa in nadgradnje že dosežene umetniške kvalitete.

Raziskovalna naloga mi je, kljub predhodnemu poznavanju obravnavane tematike, razširila obzorja ter nadgradila moje glasbeno in sociološko znanje. Sama obsežnost naloge pa verjetno že v tej stopnji tudi meni samemu odpira vprašanje o nadaljnjem raziskovanju te tematike. Raziskovanje bi tako še dodatno razširil, kar bi omogočilo celovitejši vpogled na sociologijo glasbe, ki je v našem kulturnem prostoru, kot navajajo nekateri avtorji, še vedno preveč razpršena.

Še posebej pa sem ponosen na dejstvo, da sem ob minimalnem usmerjanju mentorja uspel realizirati zelo široko in ambiciozno zastavljeno raziskovalno nalogo. Usmeritve, ki so bile potrebne predvsem pri postavljanju hipotez, so tako pripomogle k še boljši izvedbi naloge. Želim pa si, da bi se v naši družbi uveljavil še bolj spoštljiv odnos. Slovenci smo namreč s svojo bogato glasbeno zakladnico znani kot dobri ustvarjalci in tudi poustvarjalci glasbe, k temu pa bi moral spadat tudi dober poslušalec oziroma uporabnik glasbe.

6. VIRI IN LITERATURA

Kladnik Rudolf: Fizika za srednješolce. 2, Energija / Rudolf Kladnik. *Zvok – akustika*. Ljubljana : DZS, 1999. 151-191

Ravnikar Bruno : Osnove glasbene akustike in informatike / Bruno Ravnikar. – Ljubljana, DZS, 1999. 23-35, 48-49, 150-154

Stušek, Peter: Biologija človeka : [za gimnazije] / Peter Stušek ; [ilustracije Milijan Šiško]. – 1. Izd., 7. Natis. – Ljubljana : DZS, 2007. 176-177

Fukač Jiří: Pojmoslovje glasbene komunikacije. Andrej Rozman ; [prevod]. Marija Bergamo in Andrej Rijavec [priredba slovenske izdaje]. Tisk Pleško. Oddelek za muzikologijo. Filozofska fakulteta. Ljubljana 1989. 33, 37-40, 52-55, 71-72, 77-78, 80-81

Rutar Dušan: Psihologija glasbe po Adornu / Dušan Rutar. - Ljubljana : samozaložba 2001. 20-23, 45-48, 52, 62-63, 65-68, 81-83, 125, 136-137

SPLETNE STRANI

<http://www.kvarkadabra.net/article.php/Kako-deluje-sluh> (dostop 2. 3. 2013)

<http://www.gcc.si/wp-content/uploads/2006/11/zvok.pdf> (dostop 2. 3. 2013)

<http://www.educa.fmf.uni-lj.si/izodel/sola/2001/di/Bezjak/pre1.htm> (dostop 2. 3. 2013)

<http://www.mf-fizio.si/strucl/sensor.htm#lek13>; Lekcija 13: SLUH I: PREVAJANJE ZVOKA V NOTRANJE UHO IN TRANSDUKCIJA ZVOKA (dostop 5. 3. 2013)

<http://www.jumum.eu/si/index.php/aktivnosti> (dostop 9. 3. 2013)

7. PRILOGE

PRILOGA 1: ANKETNI VPRAŠALNIK

Sem Matic Gajšek, maturant na Gimnaziji Celje - Center. Pri predmetu sociologija pripravljam raziskovalno nalogo na temo glasbe in njenega vpliva na družbo. Zato Vas vljudno prosim, da sodelujete v anonimni anketi in mi s tem omogočite dodatno nadgradnjo raziskovalnega dela.

1. Ste se poleg osnovnega glasbenega izobraževanja v osnovni ter srednji šoli morda dodatno izobraževali tudi v glasbenih šolah?

DA

NE

Če je odgovor da, prosim napiši stopnjo glasbene izobrazbe: _____

2. Kako bi označil svoj sluh na lestvici od 1 do 5? (1 - slab, 5 - izostren)

- 1 -

- 2 -

- 3 -

- 4 -

- 5 -

3. Kratko razloži, kaj je zate kvalitetna glasba?

_____

4. V kolikšni meri so zate pomembna glasbena besedila? (1 - nepomembna, 5 - zelo pomembna)

- 1 -

- 2 -

- 3 -

- 4 -

- 5 -

5. Se udeležuješ koncertov klasične glasbe, opernih in baletnih predstav?

DA

NE

6. Katero zvrst glasbe poslušáš?

a) Popularno glasbo.

b) Metal.

c) Rock.

č) Elektronsko glasbo.

d) Klasično glasbo.

7. Kdo te je navdušil za tovrstno glasbeno zvrst?

a) Starši.

b) Prijatelji.

c) Glasbene oddaje predvajane na radiju in televiziji.

č) Zvrst sem spoznal sam.

d) Drugo: _____

8. Glasba je zate

a) posebno doživetje in užitek, s katerim se lahko poistovetim.

b) le vsakodnevna popotnica, ki jo posredujejo množični mediji.

c) del zabave s prijatelji.

č) _____

9. Glasbo dnevno poslušam

a) manj kot 1. uro.

b) do 2. uri.

c) več kot 2 uri.

10. Ali je glasba vplivala na tvojo vključitev v družbo sovrstnikov?

DA

NE

11. Pri pridobivanju glasbenih vsebin

a) se odločam za nakup zgoščenk ali spletni nakup glasbenih izdelkov, s čimer spodbujam varstvo avtorskih pravic avtorjev.

b) se odločam za piratsko pridobivanje glasbenih izdelkov na svetovnem spletu.

c) drugo: _____

12. Kaj je zate zvok moderne družbe?
